

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΚΗ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 | 1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1979 | ΑΡΙΘ. 19

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΓΝΑΤΙΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Α'. ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ *

Σ χ ό λ ι α

XV. 1. Πίστις καὶ ἔργα εἶναι τὸ ἀντικείμενον τοῦ βλοῦ κεφαλαίου. Ἀναφέρεται βεβαίως ὁ Ἴγν. εἰς πάντα χριστιανόν, ὁμολογοῦντα μὲν πίστιν, ἀλλὰ μὴ διὰ τῶν ἔργων, κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου, ἀποδεικνυομένην. Ὡς καὶ ἐν τῷ προηγουμένῳ κεφαλαίῳ εἶπεν: «οἱ ἐπαγγελλλόμενοι Χριστοῦ εἶναι δι' ὧν πράσσοουσιν ὀφθήσονται». Πβλ. Ἴγν., Ρωμ. 2,1 καὶ Διδαχὴν 11,10-11. — Τὸ χωρίον τῆς Διδαχῆς ἀναφέρεται εἰς τὴν τάξιν τῶν «προφητῶν». Ὁ «προφήτης» τὸν ὕψιστον ἱερατικὸν βαθμὸν κατέχων, περιοδεῦων εἰς πάσας τὰς ἐκκλησίας, ἐκήρυττε καὶ συνέλλεγεν ἐρανικὰς εἰσφορὰς πρὸς διανομὴν τῶν ἀγαθῶν εἰς τὰς ἐχούσας περισσοτέραν ἀνάγκην βοήθειας ἐκκλησίας. Ἐπομένως πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὅτι ὁ Ἴγν. ἐν τῇ γενικεύσει τῶν λόγων του περιλαμβάνει καὶ τοὺς «προφήτας» καὶ τοὺς «διδασκάλους», ἀλλὰ καὶ τὸν «ἐπίσκοπον», ὅστις λόγῳ τῆς ὑψηλῆς θέσεώς του, ὕψιστον καθῆκον εἶχε καὶ τὸ «διδάσκειν» καὶ οἰκοδομεῖν ἐν Χριστῷ. Ἄλλ' ὅμως «καλὸν τὸ διδάσκειν, εἰάν ὁ λέγων ποιῇ». Ἄλλ' ὁ τέλειος «διδάσκαλος» εἶναι

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 458 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 18 τεύχους.

εἷς, ὁ Χριστός. Πβλ. Μαθ. 23,8. «ὁς — Χριστός — εἶπε, καὶ ἐγένετο»: Πβλ. Ψαλμ. 32,9. 148,5. Ἰουδῆθ 16,14. Α' Κορ. 8,6. Κολοσ. 1,16. Ἰω. 1,3. — 2. «καὶ ἀσιγῶν δὲ πεποίηκεν... καὶ τῆς ἡσυχίας αὐτοῦ ἀκούειν»: Ὁ Ἰγν. τρεῖς φορές ὁμιλεῖ περὶ τῆς «ἡσυχίας» καὶ τῆς «σιγῆς» τοῦ Θεοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Χριστοῦ, ἐνταῦθα καὶ ἐν Μαγν. 8,2. Σημειωτέον ὅτι τὴν σπουδαιότητα τῆς «ἡσυχίας» καὶ τῆς «σιγῆς» τῆς Θεότητος, ἐξῆρον ἰδιαίτερος οἱ Γνωστικοί. Π.χ. οἱ Οὐαλεντινιανοὶ ἐθεώρουν τὴν «ἡσυχίαν», ὡς τὴν θεμελιώδη ἰδιότητα τοῦ «πληρώματος» καὶ τὴν «σιγήν», ὡς τὸν δεύτερον «αἰῶνα» τοῦ «πληρώματος». Ὁ ἅγιος Ἰγν. ὅπωςδῆποτε ἴσασται ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῆς διδασκαλίας τοῦ ἀποστόλου Παύλου περὶ τοῦ μυστηρίου τῆς θείας οἰκονομίας καὶ τῆς ἐν Χριστῷ θείας Ἀποκαλύψεως, ὅπως ἐπίσης ὑπὸ τὴν τοῦ Ἰωάννου ἐπίδρασιν περὶ τῆς μυστικῆς ἐμφανίσεως ἐν τῷ κόσμῳ τοῦ Λόγου καὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως Αὐτοῦ. — 3. «οὐδὲν λαμβάνει τὸν Κύριον... ἐγγύς αὐτῷ ἐστίν»: Πβλ. Κλήμ. Α' Κορ. 27,3. 21,3 ἔνθα ὁ Κλήμης ὁμιλεῖ περὶ τοῦ Θεοῦ Πατρὸς, ἐνῶ ὁ Ἰγνάτιος ὁμιλεῖ περὶ τοῦ Χριστοῦ. — Καὶ οἱ Στωικοὶ ἐδέχοντο τὴν ἐν παντὶ παρουσίαν τοῦ Θεοῦ. — «ἔνα ὄμειν αὐτοῦ ναοί»: Πβλ. Πούλ., Ἐφ. 3,17. Α' Κορ. 3,16ε. 6,19. Β' Κορ. 6,16. Ἐφ. 2,21 ἐ. Βαρν. 6,15.16. Ἐπίσης πβλ. Ἰγν. Φιλαδ. 7,2. Β' Κλήμ. 9,3. «καὶ αὐτὸς ἐν ἡμῖν Θεὸς ἡμῶν»: Πβλ. Ἀποκ. 21,3. — «ἐξ ὧν δικαίως ἀγαπῶμεν αὐτόν»: Ἐκ τῶν ἔργων ἡμῶν δικαίως καὶ θάφανερωθῆ ἑνώπιον ἡμῶν ὁ Θεός. Πβλ. Ἰω. 14,21.

(Συνεχίζεται)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Ἀκαδημαϊκός

Ὁμ. Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἐπὶ τῇ 1600ῃ ἑπετειῶ τοῦ θανάτου τοῦ Μεγ. Βασιλείου

ΠΟΛΥΚΑΡΠΙΑ ΑΝΘΟΛΟΓΗΜΑΤΑ
ΕΚ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ
ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΝΕΚΤΙΜΗΤΟΝ ΘΗΣΑΥΡΟΝ
ΤΩΝ ΟΜΙΛΙΩΝ ΤΟΥ

Η ΠΛΕΟΝΕΞΙΑ ΓΙΝΕΤΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΔΙΚΙΑ

1. Εἶναι τόσον ἐνδιαφέρον τὸ «Περί πλεονεξίας» θέμα, τὸ ὁποῖον μᾶς ἀπασχόλησε εἰς τὸ προηγούμενον ἄρθρον, ὥστε ἀξίζει καὶ πάλιν νὰ τὸ μελετήσωμεν καὶ ὡς ἐπιζήμιον ἀντικοινωνικὸν φαινόμενον. Θὰ ἀρυσθῶμεν βεβαίως ἰδέας ἀπὸ τὸν πεπνυμένον Πατέρα τῆς Ἐκκλησίας μας, τὸν Μέγαν Βασίλειον. Ὅμως θὰ διανθίσωμεν ταύτας καὶ μὲ ἰδικὰς μας ἀπόψεις, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὴν σύγχρονον ζωὴν ἡμῶν, ὡς μελῶν τῆς κοινωνίας.

2. Ἡ ἀγαπητὴ μας Πατρίδα, ἡ τρισένδοξη Ἑλλάδα μας, τὸ πολυτίμητον αὐτὸ ὄνομα δι' ὅλας τὰς γενεὰς καὶ δι' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, συνεκλονίσθη κυριολεκτικῶς καὶ ἐρειπώθη κατὰ τοὺς δύο τελευταίους παγκοσμίους πολέμους. Ὅλα τὰ φθοροποιὰ μέσα ἐχρησιμοποιήθησαν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν μας διὰ νὰ μᾶς γονατίσουν, νὰ μᾶς ὑποτάξουν εἰς τὰ πολιτικά τους σχέδια καὶ νὰ μᾶς ἐξαφανίσουν, εἰ δυνατόν, καὶ μαζὶ ὅλο τὸ ἱστορικὸν παρελθόν μας διὰ νὰ καρπωθοῦν τὰ ἐδάφη μας καὶ νὰ ἐπιβληθοῦν εἰς τὸν λεγόμενον μεσογειακὸν χῶρον, ποῦ ἀποτελεῖ διάπλευσιν καὶ σύνδεσιν τῶν τριῶν ἡπείρων — Εὐρώπης, Ἀφρικῆς καὶ Ἀσίας.

3. Ἴνα ἐπιτύχουν τοῦ σκοποῦ των οἱ ἐχθροὶ μας ἐχρησιμοποίησαν ὅλα τὰ μέσα τὰ πολεμικά καὶ μάλιστα τὴν δημαγωγίαν ποῦ δι' ἡμᾶς εἶναι ἀκόμη ἐπικινδυνωδέστερον διὰ τοὺς ἀπλοϊκοὺς καὶ ἀσταθεῖς εἰς τὰς ἀρχὰς των Ἑλλήνας. Εἰς τὴν ἀρχὴν ἐχρησιμοποίησαν τὰ ἀπελευθερωτικὰ δῆθεν κηρύγματα ἐναντίον τῶν κατακτητῶν. Διέστρεψαν τοὺς ἐνδόξους ἀγῶνας μας ἐπὶ τῶν Ἀλβα-

νικῶν πολέμων καὶ τοὺς ἔκαμαν ἰδικούς των. Τὸ ἄφρον πραξικόπημα τῆς δικτατορίας κατὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου, ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τοὺς Τούρκους νὰ εἰσβάλουν εἰς τὴν μεγαλόνησον καὶ ἑλληνικωτάτην Κύπρον καὶ νὰ καταλάβουν τὸ εὐφορώτερον ἡμῖσι σχεδὸν τμήμα τοῦ ἐνδόξου νησιοῦ. Καὶ ταῦτα μὲ πρόσχημα τὴν διασφάλισιν τῆς ἐλευθερίας τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Καὶ ταῦτα ἐν εἰκοστῷ αἰῶνι καὶ πρὸς αἰωνίαν καταδίκην τῆς ἀνεντίμου στάσεως τῶν λεγομένων συμμάχων καὶ συμπολεμιστριῶν μεγάλων δυνάμεων. Οἱ τελευταῖοι δὲν ἔπαυσαν τοὺς ἐκβιασμούς καὶ τὰς δολοπλοκίας. Μᾶς ἐφόρτωσαν μὲ εὐγενῆ δῆθεν κηρύγματα ἰσοπολιτείας, κοινωνικῆς δικαιοσύνης καὶ ἀδελφωσύνης. Ἐλευθερία καὶ δημοκρατία ἀποτελοῦν τὸ ἡμερήσιον κήρυγμα ἡμετέρων καὶ ξένων, ὄχι διὰ τὴν ἐπιβολὴν των, ἀλλὰ κυρίως πρὸς ἐκμετάλλευσιν δημαγωγικὴν καὶ ἐπιτυχίαν τῶν σκοπῶν των.

4. Ὅλοι πιστεύομεν ὅτι ἡ Πατρίς μας δὲν θεωρεῖται ἔδαφος πρόσφορον διὰ νὰ ἐκκολληθῶν καὶ ἀναπτυχθῶν αἱ κοινωνικαὶ ἐξεγέρσεις καὶ ἐπαναστάσεις, τὰς ὁποίας ἐδοκίμασαν ἄλλαι χῶραι. Ἡ ἐσφαλμένη αὕτη ἀντίληψις προέρχεται, διότι ἡ Πατρίς μας ἔχει τὴν βαρυτάτην ἐπιβολὴν τῆς Π α ρ α δ ὀ σ ε ω ς ἐκ τῆς ἐνδόξου ἱστορίας τοῦ παρελθόντος τῆς· ἀφ' ἑτέρου, ἰσχυρίζονται πολλοί, διότι αἱ κοινωνικαὶ διαφοραί, αἱ διαμάχαι καὶ ἡ πάλη τῶν τάξεων δὲν ἐμφανίζονται μὲ τόσον ἀπειλητικὸν ρυθμὸν, ὅπως εἰς πολλὰς περισσότερον βιομηχανικὰς καὶ ἐργατικὰς χώρας τῆς Εὐρώπης. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἀποτελεῖ πλάνην. Πρῶτον, διότι καὶ ἡ χώρα μας ἐκβιομηχανίζεται συνεχῶς, πληθύνει δὲ καὶ ἡ συρροὴ ἐργατῶν ἐκ τῆς ἐπαρχίας, ἐντὸς μικροῦ δὲ καὶ ἐκ τῶν ἐπιστροφόντων ἐκ Γερμανίας. Τοῦτο σημαίνει ὅτι, ὅσον μικραὶ καὶ φαινομενικῶς ἀσήμαντοι καὶ ἂν φαίνονται αἱ κοινωνικαὶ ἀντιμαχόμεναι τάξεις, δὲν παύουν νὰ ἀποτελοῦν κίνδυνον, λαμβανομένης μάλιστα ὑπ' ὄψιν τῆς ἐπιπολαίας ἀντιμετωπίσεως τῶν κακῶν κινήματων ὑπὸ τοῦ Ἑλληνοσ, λόγῳ τοῦ συναισθηματικοῦ του κόσμου πού τὸν παρασύρει εὐκόλως εἰς ψευδῆ κηρύγματα ἀνυψώσεως τοῦ βιοτικοῦ του ἐπιπέδου.

(Συνεχίζεται)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Ἀκαδημαϊκός

Ὁμ. Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Ἡ Εἰκὼν ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ Ζωῇ.

Μεσοῦτος τοῦ μηνὸς (14), τιμῶμεν, Κυριακῇ ἡμέρᾳ, τοὺς Ἁγίους καὶ Θεοφόρους Πατέρας τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου (Νίκαια, 787 μ.Χ.), ἡμῖς κατεδίκασεν ὀριστικῶς τὴν Εἰκονομαχίαν. Ἐπρόκειτο, ὡς γνωστὸν, περὶ πλάνης σιγηρῆς εἰς τὴν βυζαντινὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν ἐπὶ αἰῶνας καὶ ἀπειλούσης τὴν ὑπόστασιν τῆς Ὀρθοδοξίας, ἧς καὶ θρίαμβος λογίζεται ἡ ἀνωτέρω Οἰκουμενικῇ Σύνοδος. Χάρις εἰς αὐτήν, ἐπανέλαμψεν ἡ ἀλήθεια ἡ ἀφορῶσα εἰς τὴν θεολογίαν τῆς Εἰκόνας ἐν τῇ ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Εἰκὼν οὐχὶ μόνον διακοσμεῖ τοὺς λατρευτικοὺς χώρους, ἀλλὰ καὶ μορφώνει καὶ ἐποικοδομεῖ τοὺς πιστοὺς, παρέχουσα ὀπτικὴν διδασκαλίαν. Ὡς ὑπενθύμις δὲ τῶν ἁγίων μορφῶν καὶ τῶν σωτηρίων γεγονότων τοῦ χριστιανισμοῦ, εἶναι καὶ ἀντικείμενον ἐξόχως ἱερὸν καὶ διῆ καὶ χαριτόβροτον, τιμητικῶς προσκυνουμένη δι' ἀναγωγῆς εἰς τὸ πρωτότυπον, οὐχὶ δὲ καὶ λατρευομένη (διάκρισις ἦν ἐπιβάλλει ἡ σχετικὴ πατερικὴ γραμματεία).

Ἡ Ἱστορία μᾶς πληροφορεῖ ὅτι χάρις εἰς τὴν παρουσίαν τῆς Εἰκόνας διεκρατήθη διὰ μέσον τῶν αἰῶνων τὸ ζῶπυρον τοῦ ἁγνοῦ χριστιανικοῦ βιώματος. Εἶναι λοιπὸν ἐν ἀπὸ τὰ πλέον χρήσιμα στοιχεῖα τῆς αἰεζῶον ὀρθοδόξου Παραδόσεως, διακούμενον ἐπὶ πλέον καὶ ἀπὸ κοθαρῶς αἰσθητικῆς ἀπόψεως εἰς τὰ θαναμαστὰ ἐπιτεύγματα τῆς βυζαντινῆς ἁγιογραφίας.

Ἀπὸ καὶ πρὸς τὴν Βίβλον.

Ὁ Σοφὸς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης συμβουλεύει: «Πᾶσα διήγησίς σου (ἔστω) ἐν νόμῳ Ὑψίστου» (Σοφ. Σειρ. θ' 15). Ὑπόδειξις κατ' ἐξοχὴν χρήσιμος διὰ τὸν σημερινὸν ποιμένα, ὅστις δίδει τὴν μαρτυρίαν τοῦ Χριστοῦ εἰς ἕνα κόσμον κατὰ μέγα μέρος ἀπεξενωμένον ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καὶ κακῶς προδιατεθειμένον ἔναντι τῆς Βίβλου. Τινὲς ἐργάται τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τὰ προσεγγίσουν τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον, χρησιμο-

ποιούν καθ' ὑπερβολὴν ἄλλην γλῶσσαν ἀπὸ ἐκείνην τῆς Ἀγίας Γραφῆς. Ἄλλ' ἡ πείρα βοᾷ ὅτι ἐλαχίστη εἶναι ἡ ἀπήχθους εἰς τὰς ψυχάς. Ἐνῶ, ἀντιθέτως, διδάσκει ὅτι ἡ ἐκ τῆς Βίβλου ἀντιληψὶς δὲν ἀπωθεῖ, ἀλλ' ἐλκύει.

Δὲν εἶχεν ἄδικον εἰς τῶν μεγίστων ἱεροκηρύκων, ὁ Bossuet, ὅταν ἔλεγε: «Δι' ἡμᾶς τοὺς ὠραιοποιούς» τοῦ χριστιανικοῦ κηρύγματος, εἶναι ζήτημα θάσσευς, ἀλλὰ καὶ ἀγαθοῦ συμφέροντος ἢ ἀρήνωμεν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀπέριτον ἀπὸ τὰ ἰδικὰ μας στολίματα, νὰ ὁμιλῇ ἀπ' εὐθείας εἰς τοὺς ἀνθρώπους». Ὅπως, «πᾶσα ἡ διήγησις (τὸ κήρυγμα)» ἡμῶν ἄς εἶναι, διὰ νὰ εὐδοκιμῇ, «ἐν νόμῳ Ὑψίστου», ἄς ἀναφέρεται εἰς τὴν γραπτὴν θείαν Ἀποκάλυψιν καὶ ἐκεῖθεν ἄς πηγάζει.

Εἰς τὸ τέταρτον ἔτος.

Κατὰ τὸν τρέχοντα μῆνα, ἡ ἐφημερὶς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας («Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια») εἰσῆλθεν εἰς τὸ τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας της. Εἶναι πλέον γνωστὴ εἰς μεγάλην ἀκτῖνα καὶ ἡ συμβολὴ της εἰς τὸν φωτισμὸν τοῦ λαοῦ μας δὲν ἀμφισβητεῖται παρ' οὐδενός. Περὶ τὰς 150 χιλιάδας Ἑλλήνες καὶ Ἑλληνίδες τὴν ἀναγνωσκον καὶ τρέφοντι πνευματικῶς ἐξ αὐτῆς. Τὸ δημοσιογραφικὸν τοῦτο ὄργανον τῆς Ἐκκλησίας μας ἔχει κατακτήσει τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὴν συμπάθειαν εἰδημόνων καὶ μὴ, διὰ τὴν ἐλκυστικὴν του γραφὴν, τὴν ἀντικειμενικὴν εἰδησιογραφικὴν καὶ ὑπομνηματιστικὴν τῆς ἐπικαιρότητος ἕλην, τὸ ἀκραιφνὲς ὀρθόδοξον πνεῦμα, ἀλλὰ καὶ τὴν εὐρύτητα τῶν ὁριζῶτων.

Ἰδιαιτέρως, θὰ ἔδει ἐπιτεῦθεν νὰ ὑπογραμμίσωμεν τὴν χρησιμότητα τοῦ φύλλου τούτου διὰ τοὺς ποιμένας μας. Τοὺς ἐνημερώνει οὐσιωδῶς καὶ τοὺς παρέχει, διὰ κειμένων κατ' ἐξοχὴν πρὸς αὐτοὺς ἀπευθυνομένων, τὴν δεοντολογίαν τῆς ἀποστολῆς των, ὡς αὕτη διαμορφοῦται ἐν συσχετισμῶ πρὸς τὴν σύγχρονον πραγματικότητα.

Ὁ «Ἐφημέριος», ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ ἐπειτεῖω, εὐχεται εἰς τὴν «Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν» μακρὰν καὶ εὐκαρπον σταδιοδρομίαν, εἰς δόξαν Θεοῦ καὶ ἐπ' ἀγαθῶ τοῦ Γένους ἡμῶν.

Η ΚΑΤΗΧΗΣΗ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ

Μέσα στην Καινή Διαθήκη δὲν ὑπάρχει τὸ οὐσιαστικὸ «κατήχησις». Οἱ ρηματικοὶ τύποι «κατηγεῖν» καὶ «κατηγεῖσθαι», πού χρησιμοποιοῦνται μέσα σ' αὐτὴ καὶ πού ἀναφέρονται ἤδη στὰ ἔργα τοῦ Ἰωσήπου καὶ τοῦ Φίλωνος¹, εἴτε ἔχουν τὴν ἀρχικὴ γενικὴ ἔννοια τῆς μεταδόσεως διδασκαλίας ἢ εἰδήσεως (πρὸβλ. Πράξ. κα' 21,24), εἴτε σημαίνουν τὸ διδάσκειν καὶ διδάσκεσθαι θρησκευτικὰς ἀλήθειαις: Ὁ Ἰουδαῖος παιδαγωγεῖται «κατηχούμενος ἐκ τοῦ νόμου» (Ρωμ. β', 18), ἐνῶ ὁ Χριστιανὸς «κατηχεῖται τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου» (Πράξ. ιη', 25), «κατηχεῖται» περὶ τοῦ βίου τοῦ Σωτῆρος (Λουκ. α', 4) καὶ ὡς «κατηχούμενος τὸν λόγον» πρέπει νὰ «κοινωνῇ τῷ κατηχοῦντι ἐν πᾶσιν ἀγιοθεῖς» (Γαλ. στ, 6' πρὸβλ. Α' Κορ. ιδ', 19).

Ἡ Καινή Διαθήκη δὲν λέγει τίποτε γιὰ τὴ μορφή τῆς κατηχητικῆς διδασκαλίας. Ἡ χρῆση τοῦ ρήματος τονίζει κυρίως τὸ στοιχεῖο τῆς προφορικῆς μεταδόσεως τῶν διδαχῶν, πού παραδόθηκαν ἀπ' τὴ Θεία Ἀποκάλυψη καὶ τὸν Χριστό. Ἡ κατήχηση αὐτὴ «καθ' ἕλην» σχετίζεται πρὸς τὸ περιεχόμενον τῆς Καινῆς Διαθήκης. Αὐτὴ ἢ ἴδια ἢ Καινὴ Διαθήκη εἶναι κατ' οὐσίαν μιὰ κατήχηση. Ἡ εἰδικὰ χριστιανικὴ διδασκαλία χαρακτηρίζεται μέσα στην Καινή Διαθήκη μὲ διάφορες ἐκφράσεις («ὁδός», «διδαχὴ», «παράδοσις», «λόγος»)².

Ἡ κατηχητικὴ διδαχὴ τῆς Καινῆς Διαθήκης ἔχει πολλὰς ρίζες μέσα στην Παλαιὰ Διαθήκη, ἢ ὅποια ἀπαιτοῦσε τὴ σύνδεση

1. H. Surkau, Katechetik: Religion in Geschichte und Gegenwart³, τόμ. 3 (1959), στ. 1175-1178.

2. Jacques Audinet, Katechese - Katechismus - Katechetik: Sacramentum Mundi, τόμ. 2, Freiburg - Basel - Wien 1968, στ. 1054-1064.

ὄλων τῶν ἡλικιῶν μὲ τὸν Θεό. Τὰ διάφορα βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης περικλείουν «διδασκτικώτατον περιεχόμενον καὶ δὴ ὑπὸ μορφὴν πολλάκις παιδαγωγικωτάτην (πρὸβλ. ἐκτὸς τῶν ἄλλων τὶς θαυμάσιες διηγήσεις τῆς κ.λπ.)»³. Ἰδίως τὰ εἶδη τῆς ἰσραηλιτικῆς χοχμαϊκῆς ἢ σοφιολογικῆς γραμματείας ἀσχολήθηκαν μὲ τὴ μόρφωση τῆς προσωπικότητος καὶ μὲ τὴν ἀγωγή τῶν παιδιῶν. Ἔτσι τὸ βιβλίον τῶν «Παροιμιῶν» παρουσιάζει τὴν ἀληθινὴν «σοφία», γιὰ νὰ τὴν προσοικειωθοῦν οἱ ἄνθρωποι καὶ γίνουν εὐτυχησμένοι. Ἡ «Σοφία Σολομῶντος» ἀντιτάσσει τὴ σοφία αὐτῆ, ποῦ εἶναι δῶρο Θεοῦ καὶ κατοπτρίζεται στὸν θρησκευτικὸ καὶ ἠθικὸ βίον, πρὸς τὴν ψευδώνυμη σοφία τοῦ κόσμου. Τὸ βιβλίον τῆς «Σοφίας Σειράχ», τὸ ὁποῖο ἐπανειλημμένα ἀπ' τὸν Κλήμεντα τὸν Ἀλεξανδρεῖα ὀνομάζεται «παιδαγωγός» παρουσιάζει ἐπίσης τὴν ἀληθινὴν ἐν Θεῷ «παιδείαν καὶ σοφίαν»⁴. Ἐξ ἄλλου οἱ προφῆτες παρουσιάζουν τὸν Θεὸ ὡς τὸν παιδαγωγὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν⁵.

Ἡ Καινὴ Διαθήκη ὡς κατηχητικὴ διδασκαλία ἐπιδιώκει τὴν ἔνταξη στὴν «βασιλείαν τοῦ Θεοῦ» μὲ τὴν ἀναγέννηση ἐν Χριστῷ καὶ ἐν ἀγίῳ Πνεύματι. Τὸ σύνθημά της μπορεῖ νὰ συνοψισθῆ στὴ φράση: «Δι' ὑπομονῆς τρέχομεν τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα, ἀφορῶντες εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν» (Ἐβρ. ιβ', 2). Τὸ μορφωτικὸ ἰδεῶδες τῆς Καινῆς Διαθήκης, ποῦ ἀφορᾷ στὴ συμμετοχὴ στὴ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ, περιγράφεται ἀπ' τὸν Ἀπόστολο Παῦλο ὡς ἐξῆς: «Τὰ πάντα ἐζημιώθην καὶ ἡγοῦμαι σκύβαλα εἶναι ἵνα Χριστὸν κερδήσω καὶ εὐρεθῶ ἐν αὐτῷ μὴ ἔχων ἐμὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ νόμου, ἀλλὰ τὴν διὰ πίστεως Χριστοῦ, τὴν ἐκ Θεοῦ δικαιοσύνην ἐπὶ τῇ πίστει, τοῦ γνῶναι αὐτὸν καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ καὶ τὴν κοινωνίαν τῶν

3. Παναγιώτου Μπρατοιώτου, Εἰσαγωγή εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην, ἐν Ἀθήναις 1937, σ. 5.

4. Ἐνθ' ἄνωτ., σ. 310, 342, 350.

5. Leopold L e n t n e r, Religionspädagogik: Sacramentum Mundi τόμ. 4 (1969), στ. 229.

παθημάτων αὐτοῦ, συμμορφούμενος τῷ θανάτῳ αὐτοῦ, εἴ πως καταντήσω εἰς τὴν ἑξανάστασιν τῶν νεκρῶν» (Φίλιπ. γ', 14). "Ὅθεν εἰ τις ἐν Χριστῷ, καινὴ κτίσις» (Β' Κορ. ε', 17).

Μερικὰ χωρία τῆς Καινῆς Διαθήκης ἐπιτρέπουν νὰ διακρίνωμε διάφορες μορφές κατηχητικῆς διδασχῆς. Ἐτσι λ.χ. στὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴ (ε', 11-14) γίνεται λόγος γιὰ κάποια προκαταρτικὴ διδασκαλία, γιὰ τὰ «στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ Θεοῦ», γιὰ τὸ πνευματικὸ «γάλα», τὸ ὁποῖο προορίζεται γιὰ τοὺς «ἀπείρους λόγου δικαιοσύνης», κατ' ἀντιδιαστολὴν πρὸς «τὴν στερεὰν τροφήν», ἡ ὁποία εἶναι τῶν «τελειῶν...», τῶν διὰ τὴν ἕξιν τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἐχόντων πρὸς διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ». Ἐπίσης στὸ στίχο Ἑβρ. στ', 1 διακρίνεται «ὁ τῆς ἀρχῆς τοῦ Χριστοῦ λόγος» ἀπ' ἐκεῖνον, πὺ ὁδηγεῖ «ἐπὶ τὴν τελειότητα». Ὁ ἐπόμενος στίχος ἐπισημαίνει τὸ περιεχόμενον τῆς πρώτης κατηχήσεως περὶ Χριστοῦ, ἡ ὁποία «καταβάλλει θεμέλιον μετανοίας ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, καὶ πίστεως ἐπὶ Θεόν, βαπτισμῶν διδασχῆς, ἐπιθέσεώς τε χειρῶν, ἀναστάσεώς τε νεκρῶν καὶ κρῆματος αἰωνίου» (Ἑβρ. στ', 2)⁶.

Οἱ σκοποὶ τῆς κατηχητικῆς ἀγωγῆς κορυφώνονται στὸν «καταρτισμὸν τῶν ἁγίων εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, μέχρι καταντήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα μηκέτι ὤμεν νήπιοι, κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ τῆς διδασκαλίας» (Ἐφ. δ', 12-14)⁷.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ἀντιπρότανις τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

6. Jacques Audinet, ἐνθ' ἄνωτ.

7. Leopold Lentner, ἐνθ' ἄνωτ.

ΕΚ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΥΜΝΟΛΟΓΙΑΣ

Λ Ο Γ Ο Σ Ε Ι Σ Τ Ο Ν Α Γ Ι Ο Ν Ε Ν Δ Ο Ξ Ο Ν
Μ Ε Γ Α Λ Ο Μ Α Ρ Τ Υ Ρ Α Δ Η Μ Η Τ Ρ Ι Ο Ν
Τ Ο Ν Μ Υ Ρ Ο Β Α Η Τ Η Ν Π Ο Λ Ι Ο Υ Χ Ο Ν

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ *

Τὸν λόγχαϊς κληρωσάμενον τῆς σωτηρίου πλευρᾶς τὴν χάριν, τῆς νυγείσης τῇ λόγχη, ἐξ ἧς, ἡμῖν πηγάζει ὁ Σωτὴρ ζωῆς καὶ ἀφθαρσίας νόματα, Δημήτριον τιμῆσωμεν, φιλέορτοι σήμερον, τὸν σοφώτατον ἐν διδασκαίᾳ καὶ στεφανίτην, ἐν μάρτυσι τόν, δι' αἵματος, τελέσαντα τὸν τῆς ἀθλήσεως δρόμον, καὶ θαύμασιν ἐκλάμψαντα πάση τῇ οἰκουμένῃ τὸν ζηλωτὴν τοῦ Δεσπότη καὶ συμπαθῆ φιλόπτωχον!

Τούτου τὴν ἐτήσιον μνήμην, δεῦτε φαιδρῶς ἐκτελέσωμεν, ἡ Οἰκουμένη σύμπασα, καὶ τῶν Ἐπουρανίων καὶ Ἐπιγείων μία πανήγυρις, λέγοντες: Χαίροις ἀθλητῶν ἐγκαλλώπισμα Δημήτριε, ὁ τὸν χιτῶνα τῆς ἀσεβείας διαρρήξας, διὰ τῆς Πίστεως, τὴν δὲ ἀνδρείαν τοῦ Πνεύματος σεαυτῷ περιθέμενος. Χαίροις ὁ καταργήσας τὰς ἐπινοίας τῶν παρανόμων, τῇ ἰσχύϊ τῇ δοθείσῃ σοι, παρὰ τοῦ μόνου Θεοῦ. Χαίροις ὁ λογχευθέντων τῶν μελῶν, τὸ μακάριον Πάθος, πνευματικῶς ἡμῖν ἀναζωγραφήσας τοῦ Χριστοῦ.

Τὸν συμπαθέστατον Κυρίου Μάρτυρα, τὸν θαυμάτων δολαίτη, τοῦ ἡλίου φανότερον ἔσαι τοῖς πέρασι διαλάμποντα, Δημήτριον, τὸν μέγαν Φρουρὸν Θεσσαλονίκης καὶ Ὁρθοδόξων ἀπάντων πρόμαχον κράτιστον, ἐξ ἀνεσπέρου φωτός, τὸν λαμπόμενον, καὶ τῷ Φωτὶ τῷ ἀδύτῳ τερπόμενον, δεῦτε ὑμνήσωμεν. Ἐν ἀγαλλιάσει δ'

* Βασισμένος ἐπὶ τῆς σχετικῆς ἱερᾶς Ὑμνογραφίας τοῦ Ἁγίου.

ἤχῆσωμεν τὰ τούτου ἀγωνίσματα, καὶ τὴν παροῦσαν φαιδρύνωμεν
ἡμέραν, τῇ τῶν ἀσμάτων τερπνότητι, κράζοντες αὐτῷ: Ποίους Σοι
ὑμνους προσάξωμεν Ἄγιε; Τί δέ Σε καλέσωμεν ἔνδοξε;

Νεανίαν παγκαλλῆ τῆς ἀγνείας ἐραστήν; ἢ
Στρατιώτην τοῦ Χριστοῦ, ἀθλοφόρον, θαυμαστόν;
Ἐκκλησίας στηριγμὸν καὶ Διδάσκαλον πιστῶν, ἢ
Δοῦκα μέγαν Θετταλῶν, τροπαιοῦχον τε κλεινόν;
Ἀληθείας μάρτυρα, μέχρις αἵματος στερρόν;
Εὐσεβούντων σύμμαχον καὶ ἀλλείπτῃν κραταίον;
Νέστορα δοξάσαντα τὸν γενναῖον μαθητὴν
καὶ Λυαίου μιαιοῦ καταβαλόντα τὴν ὄφρυν
Θεσσαλονίκης ἄγρυπνον, πολιοῦχον, σιτιστήν, ἢ
Μυροβλήτην, Ἰατρόν, καταρδεύοντα τὴν Γῆν;

Δέχου τοίνυν, πανένδοξε ἀθλητά, καὶ τῆς ἀληθείας τρισμακά-
ρ Μάρτυς, Δημήτριε, ἐκ τῶν Ἀγγέλων τὸν ἔπαινον καὶ ἐξ ἀν-
θρώπων τὰ ἄσματα:

Χριστὸν γὰρ ἐνδυσάμενος, θεόφρον, τῷ θείῳ Βαπτίσματι, ἡ-
λειψας, ἀδιστακτῶ τῇ πίστει, ἐλαίῳ τῶν ἀρετῶν, τὴν ψυχὴν σου,
γενναῖε, καὶ ὕψωσας Αὐτόν, ἐν μέσῳ Ἐκκλησίας. Ὁ λάρυγξ σου
ἀλήθειαν ἐμελέτησε. Στόμα τὸ σὸν λελάληκε σοφίας τὰ ῥήματα,
καὶ αἱ σιαγόνες Σου ἀρωμάτων φιάλαι ὄφθησαν.

Ἀθλητικῶς τὸν πονηρὸν κατεπάλαισας, ἄριστε, πλάνην τε
αὐτοῦ κατήγγησας καὶ τῶν τυράννων τὰ θράση κατέβαλες ἀνδρι-
κῶς. Καινῶ τρόπῳ δὲ καὶ πεσῶν κικᾶς, νεὰν θεῖε, καὶ τὸ τίμιον
σῶμα Σου κρήνην δεικνύεις μύρου ἀείρροον. Τηρηθὲν γὰρ Σοι τὸ
μύρον τοῦ Πνεύματος, ὃ ἐχρίσθης, ἀμόλυτον, τῆς Σῆς πλευρᾶς
τὸ αἶμα μύρον εἰργάσατο.

Ἐξεχύθη ὄντως τὸ μύρον Χριστός, οὐκ ἐν τοῖς χεῖλεσί Σου
μόνον, Μυροβλήτα Δημήτριε, ἀλλὰ καὶ πᾶσι σοῖς ὁσίσις μέλεσι,

θαυμάσιε, μύρου Σὲ πηγὴν τῆς τοῦ Πνεύματος Χάριτος δείξας, καὶ σεπτὸν Αὐτοῦ καὶ ἄφθαρτον σκήνωμα! Ὡς μέγας δὲ Κυρίου ποταμός, εὐφραίνεις νῦν τὴν πόλιν σου, τοῖς τοῦ Σοῦ μύρου ὀρμήμασι, δι' ὧν, αἰρέσεις ἀποπνίγονται καὶ πάθη ἀφανίζονται δεινά.

ᾠ! οἶον ἤθλησας! πῶς καλῶς ἠγώνισαι, ὑπὲρ Τριάδος, καὶ ἀνδρείως, ἐν σταδίῳ, ἐνήθλησας, ὡς ἀδάμας στερρὸς καὶ εὐσεβείας πύργος πέφηνας, ἐρηρυσμένος στερρῶς, ἐπὶ πέτραις τῆς Πίστews, πειρασμοῖς ἀνάλωτος καὶ κινδύνους ἀκλόνητος!

ᾠ πῶς οὐ κατέβαλον σὴν ἀκλινη στερρότητα σοὶ προσραγέντα ἄθεων κύματα, μετὰ σάλου σφοδροῦ καὶ κλύδωνος!

Ὅλον γὰρ τὸ πῦρ τοῦ θεϊκοῦ πόθου καὶ ἔρωτος, ἐν καρδίᾳ δεξάμενος, αἰοιδίμω στεφανίτῃ Δημήτριε, καὶ μαρτυρικῇ ποθήσας στέφει ἐγκαλλωπίζεσθαι, τῷ Χριστῷ ἀνεδόας; Ποῦ μένεις Νυμφίε μου, ποῦ τὴν σκηνὴν Σου, ἐν μεσημβρίᾳ, κατέπληξας; εἰς ὁμήν γὰρ τῶν μύρων Σου ἐκδραμοῦμαι, μύρον ληψόμενος.

Ὅθεν σε, μάκαρ, Χριστός, ὄριμον, ὡς βότρυ, ἐξ ἀμπέλου θείας δρεψάμενος, ἐναποθλίβει, μαρτυρίου τοῖς ληνοῖς, καὶ γλεῦκός σου τὸ θεῖον, μύρον δείκνυσι, δρύσιν θείαν.

Λογχευθεὶς γὰρ τὴν πλευράν Σου τὴν ἀκήρατον, πανσεβάσιμω Δημήτριε, πάθει τὸ Πάθος ἐμμείσο, τὸ ζωηφόρον, τοῦ Χριστοῦ, ἐπὶ Εὐλοῦ ταυθέντος, εἰς σωτηρίαν παντὸς τοῦ Κόσμου!

Ὡς καὶ κοινωνόν σε δόξης εἰργάσατο, καὶ Βασιλείας Αὐτοῦ συμμετοχόν, ὡς ἀριστεύσαντα, κατὰ τοῦ ἀλάστορος, καὶ τὰ δεινὰ τούτου μηχανήματα ταχέως σβέσαντα, καὶ τῶν θαυμάτων δέδωκέ Σοι τὴν ἐνέργειαν, τοῖς ἀνθρώποις παρέχειν, ἀφθόνως, νάματα.

Οὐκ ἐξαρκεῖ δὲ νοῦς καὶ λόγος ἀνθρώπινος ἐκδιηγῆσασθαι τὰς ὑπερφυσικὰς τιμὰς καὶ δόξας, ὧν ἀπολαύεις νῦν ἄλγικτα, μακάριε, συμβασιλεύων Χριστῷ. Ὡς σε ἠμείψατο πλουσίαις δωρεαῖς, εἰς ἀμοιρῆν τῶν ἀγώνων σου, δούς Σοι τὰ θαύματα.

Ὅθεν Θεσσαλονίκη ἢ Σὴ καὶ ἐμὴ Μήτηρ καὶ τροφὸς χορεύει σήμερον καὶ ἐγκαυχᾶται μέγα, ἐπὶ Σοί, Θεεῖ Μάρτυς, ὡς τέκνη

καὶ κρηπίδι καὶ θεμελίῳ στερρῷ καὶ οἰκιστῇ, πολιοῦχῳ τε, ἀκαταβλήτῳ προστάτῃ ἀγρύπνῳ φρουρῷ, ὠχυρωμένῳ τείχει, ἱατρῷ, μυροβλήτῃ!

Φαιδρῶς δ' ἀνασκιρτώσα, ἐν ὕδασι ἰσραῖς, τῶν πιστῶν τὰ συστήματα νῦν συγκαλεῖται τελέσαι χρεωστικῶς σὴν φωτοφόρον πανήγυριν.

Νῦν δὲ τὸ ψεῦδος τῆς ἀσεβείας νενικηκῶς, μαρτυρίου τε τὸν θεῖον ἀναδησάμενος στέφανον καὶ τὸ κικητικὸν σκῆπτρον τῆς δικαιοσύνης φέρων, εἰς τὰ ὑπερκόσμια σκηνώματα, τοὺς γαληνοτάτους λειμῶνας καταλαβὼν, περὶ Θεὸν χορεύεις, γηθόμενος πάγκαλλε Μάρτυς Δημήτριε, ἀστραπαῖς ταῖς ἐκείθεν λαμπόμενος καὶ φωτισμοῦ πληρούμενος καὶ πάσης εὐφροσύνης.

Δεῦρο, οὖν, Μάρτυς Χριστοῦ, πρὸς ἡμᾶς, σοῦ δεομένους συμπαθοῦς ἐπισκέψεως, καὶ ρῦσαι ἀπειλουμένους, ταῖς τοῦ ἐχθροῦ προσβολαῖς, καὶ δεινῇ μανίᾳ τῶν αἰρέσεων, ὑφ' ὧν κατακλύζεται ἡ Πατρις ἡμῶν ἅπασα καὶ κινδυνεύει τὸ Γένος, ὃ Ἰσραὴλ τοῦ Θεοῦ!

Οἴκτειρον, οὖν, πανεύφημε, καὶ δὸς ἡμῖν ἄνεσιν, φρούρει τε πόλιν τὴν Σε μεγαλύνουσαν ἔνδοξε, τὴν ἐγκαιρωμένην ἐπὶ σοῖς τιμίαις αἵμασι καὶ τῷ περικλύτῳ Ναφ Σου, ἀπὸ πάσης προσβολῆς ἐχθρῶν καὶ σεισμοῦ καὶ νόσων καὶ αἰρέσεων.

Σῶζε δὲ τ' ἀπανταχοῦ Γῆς τέκνά Σου, Ἄγιε, πάντας τε τοὺς τιμώντας σὴν μνήμην καὶ σὴν ἐκκαλουμένους θερμὴν προστασίαν, παντοδαπῶν ἐπερχομένων κινδύνων καὶ δυσμενῶν περιστάσεων.

Κράτυνον δ' ἡμᾶς, Ἄθλοφόρε, ταῖς θαυμασταῖς εὐχαῖς Σου, κατὰ δαιμόνων καὶ παθῶν ψυχοφθόρων πάντοτε. Ἰασαὶ ψυχῶν ἡμῶν καὶ σωμάτων τὰ τραύματα. Θραῦσον τὰ φρυάγματα τῶν ἐχθρῶν. Μετάτρεψον τὰς βουλὰς τῶν μισούντων ἡμᾶς, Ἄγιε, καὶ εἰρήνευσον ἡμῶν τὴν ζωὴν, ὅπως αἰεὶ σὲ δοξάζωμεν. Ἀμήν.

Ἄρχιμ. ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΕΛΕΓΘΕΡΙΑΔΗΣ, Πτ. Θ.,Φ.

Β' Γυμνασιάρχης

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΕΣ ΑΓΧΟΝΕΣ

Η ΘΕΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ ΚΑΙ Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ

ΟΣΟΙ ΘΡΙΑΜΒΟΛΟΓΗΣΑΝ για την επικράτησι τῆς ισλαμικῆς ἐπαναστάσεως στὸ Ἰράν, ἴσως τώρα βλέπουν μὲ κάποιον σκεπτικισμό καὶ ἐπιφυλακτικότητα τὶς βαθύτερες διαθέσεις τῆς.

Πέρα ἀπὸ τὶς διαφορὰς ἰδεολογικὰς καὶ πολιτικὰς συγκρούσεις τῆς, τὰ ἀθέβαια θήματα τῆς «Δυὸ θήματα μπρὸς - ἓνα θήμα πίσω;» (Ἐφημ. «Τὸ Βῆμα» 18.2.79), καὶ τοὺς αὐτοσχεδιασμοὺς πάθους ἐπαναστατικοῦ, ἐπαληθεύονται, γιὰ μιὰ ἀκόμα φορά, οἱ δογματικὰς ἀρχὰς τοῦ μονοθεϊστικοῦ Κορανίου! Εἶναι ἀντίθετες, σ' αὐτὴ τοῦλάχιστο τὴν περίπτωσι, μὲ κάθε ἔννοια χριστιανικῆς δεοντολογίας.

★

ΤΟ ΙΣΛΑΜ, ἂν θυμηθοῦμε λίγο τὴν ἱστορία, πῶς πολὺ ἀπὸ τὶς θρησκευτικὰς ἐπιδιώξεις του τὸ ἀπασχολοῦσαν συχνότερα ἐθνικὰ ζητήματα. Ἡ κατεύθυνσί του εἶναι ἄλλωστε σαφέστατη! Βασικὴ ἠθικὴ καὶ κοινωνικὴ ἀρχὴ τοῦ Κορανίου προστάζει: «Πολεμεῖτε τοὺς ἀπίστους μέχρις ὅτου δὲν θὰ ὑπάρχη πιά πειρασμός, μέχρις ὅτου δὲν θὰ ὑπάρχη ἄλλη θρησκεία ἀπὸ ἐκείνη τοῦ μόνου Θεοῦ» (η', 40). «Ὅταν συαντᾶτε τοὺς ἀπίστους, φονεύετε καὶ κατασφάζετε τοὺς, συγκρατώντας στερεὰ τὰ δεσμὰ τοῦ αἰχμαλώτου» (μζ', 4). «Πολεμεῖτε ἐναντίον τῶν Ἑβραίων καὶ τῶν Χριστιανῶν, πὼς δὲν πρσεθεύουν τὴν πίστι τῆς ἀλήθειας» (θ', 29).

Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ λοιπὸν πολλῶν ἀπὸ τοὺς ἰσλαμικοὺς κανόνες, ὅσες φορές δὲν χρησιμοποιοῦνται γιὰ τὴν ἠθικὴ καὶ ἐσχατο-

λογική προετοιμασία τῶν πιστῶν Μουσουλμάνων, ἀλλὰ γιὰ «Ἱερὸ πόλεμο», συσσωρεύουν θαθὺ πάθος ἐκδικήσεως. Στὸ ὄνομα τοῦ Ἰσλάμ μποροῦν νὰ στήνονται κάθε εἶδους ἀγχόνες καὶ νὰ γίνονται ὁμαδικές ἐκτελέσεις ἀντιπάλων

ΑΥΤΟ, ΩΣΤΟΣΟ, δὲν ἐμποδίζει μερικοὺς ξένους καὶ δικούς μας «Χριστιανοδημοκράτες», θαυμαστὲς αὐτῆς τῆς θρησκευτικῆς, ἰσλαμικῆς ἐπαναστάσεως, ἐραστὲς κάποιας «Θεολογίας τῆς ἀπελευθέρωσης» ἢ ὁπαδοὺς τῆς «θεολογικῆς ἀριστερᾶς», νὰ ρωτᾶνε μὲ δριμύτητα:

«Γιατί ἄραγε καὶ οἱ Χριστιανικὲς Ἐκκλησίες ἐπιμένουν νὰ κρατοῦν τὸ Εὐαγγέλιο μακριὰ ἀπὸ τὰ προβλήματα τῆς δημόσιας ζωῆς τῶν Λαῶν;» Καὶ ζητοῦν, ὅπως ἔγινε στὸν Περσικὸ λαό, «ἠθικὴ κάθαρσι καὶ κοινωνικὴ δικαιοσύνη».

Σ' ΑΥΤΟ τὸ ἐρώτημα καὶ σ' ἄλλες παρόμοιες προτροπὲς θεολόγων, θεολογούντων καὶ «ἐπαναστατημένων - δῆθεν - χριστιανικῶν συνειδήσεων» τὴν ἀπάντησι τὴν δίνει ἕνας σύγχρονος, κομμουνιστής, ὁ Ροζέ Γκαρωντύ. Λέει στὸ διδρίλιό του «Ἀνθρώπινος λόγος»: «Μιὰ ἐπανάστασι, γιὰ νὰ εἶναι ριζικὴ ἀλλαγὴ στὶς ἀνθρώπινες σχέσεις, δὲν εἶναι μόνον ὁ θρίαμβος τῆς δικαιοσύνης, ἀλλὰ καὶ ὁ θρίαμβος τῆς ἀγάπης».

Μιὰ θρησκεία, λοιπόν, γιὰ νὰ εἶναι σύμφωνη μὲ τὸν, ἀληθινά, πνευματικὸ προορισμὸ τῆς δὲν ἐπιδιώκει τὴ δημιουργία ὁμάδων, ὁπαδῶν, φανατισμένων μαζῶν, ἀλλὰ τὴ συγκρότησι σωστῶν ἀνθρώπων. Δὲν εἶναι δική τῆς δουλειὰ ἡ ἐπανάστασι, ἡ ἄσκησι πολιτικῆς τέχνης καὶ περισσότερο τὸ νὰ στήνῃ ἀγχόνες. Ἡ πραγματικὴ θρησκεία δὲν καταδικάζει σὲ θάνατο καμιά ἀνθρώπινη ὑπαρξή. Ζητάει τὴ μετάνοια καὶ θέλει τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς.

ΚΑΙ ΑΥΤΟ τὸ ἐπιδιώκει μονάχα ὁ Χριστιανισμὸς. Δὲν κομματιάζει τοὺς ἀνθρώπους. Δὲν δημιουργεῖ ἀντιπάλους. Ὁ ρόλος του εἶναι ποιοτικὸς μέσα στὸν κόσμον.

ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ὁ Χριστιανισμὸς ἐπανάστασι! Δὲν στηρίζεται ὅμως σὲ καμιά ὀργανωμένη προσπάθεια. Δὲν ἐπαγγέλλεται πολιτικούς μεσσιανισμούς, ὅπως ὁ Χομεϊνί. Ἡ ὅπως ὁ Χίτλερ, ποὺ κατασκευάσει δολόκληρη Ἐκκλησία μὲ δική του θεολογία! Ἡ ἀκόμη ὁ Φράνκο καὶ ὁ Ζία τοῦ Πακιστάν.

Ἡ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ Ἐκκλησία «ἐπιδιώκει τὴν ἐλευθερία, τὴν εἰρήνην, τὴν ἐνότητα, τὴν ἀδελφосύνην, τὴν δικαιοσύνην, ὅχι ὅμως μὲ τὴν ἀλλαγὴ τῶν συστημάτων, ἀλλὰ τὴν ἀλλαγὴ τῶν ἀνθρώπων. Τὴν ἀλλαγὴ τῶν συστημάτων, τὴν κοινωνικὴ ἐπανάστασι, τὴν ἀφήνει σὲ ἄλλους. Τὴ δέχεται, ἀλλὰ δὲν τὴν κάνει ὁ ἴδιος». (Ἐφημ. «Ἐκκλ. Ἀλήθεια» 1.3.79).

ΣΤΗ ΔΕΔΟΜΕΝΗ στιγμή, ὁ Χομεϊνί σώζει ἴσως τὴν Περσία ἀπὸ τὴν τυραννία τοῦ Σάχη, μὲ τίς ἐκτελέσεις, τίς ἀγχόνες στὸ ὄνομα τοῦ Ἀλλάχ καὶ τίς ἀπαιτήσεις — ἔθνικες πάντοτε — τοῦ Κορανίου. Σώζει ὅμως τὸ λαό; Λυτρώνει τὸν ἄνθρωπο, ποὺ εἶναι ὁ μόνιμος καὶ ἀμετάθετος σκοπὸς τοῦ Εὐαγγελίου;

Ἡ Ἐκκλησία δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ εἶναι ἐναντίον κανενός. Εἶναι ἢ συνείδησι ὅλου τοῦ κόσμου. Ἡ ἱστορία ἀποδείχνει πὼς ἡ Ἐκκλησία ἔχει πιδὸ θαθεῖες ρίζες ἀπὸ μιὰ ἐπανάστασι. Ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς εἶπε: «Τίς μὲ κατέστησε δικαστὴν ἢ μεριστὴν ἐφ' ὑμᾶς;» Ἡ νέα πολιτεία εἶναι ἢ φωνὴ τοῦ Χριστοῦ ποὺ ὀδηγεῖ τοὺς ἀνθρώπους «εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν» καὶ ὄχι σὲ μιὰ, προσωρινή, χοϊκὴ τακτοποίησι.

Ἡ ΕΞΟΥΣΙΑ τῆς Ἐκκλησίας ἐξ ἄλλου, εἶναι ἐξουσία πνευματικὴ. Ἀντιμετωπίζει τὸ πρόβλημα τῆς ὑπάρξεως στὶς ρίζες του. Ἡ ὀργάνωσι τοῦ κόσμου τὴν ἐνδιαφέρει λιγότερο. Κιὰ ἢ πῶς τῆς γιὰ τὴν καλύτερη διαδίωσι τῶν ἀνθρώπων πάνω στὴ γῆ, εἶναι μόνο πνευματικὴ.

ΑΛΛΑ και οι λύσεις που δίνει η Ἐκκλησία εἶναι λύσεις που ἔχουν σχέση με τὴν αἰωνιότητα. Δὲν στήνει ποτὲ ἀγχόνες στὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Γνωρίζει πολὺ καλὰ ὅτι τὸ μίσος που βάζεις μέσα σου ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ σου εἶναι μιὰ πνευματικὴ ἀγχόνη τοῦ ἴδιου σου τοῦ ἑαυτοῦ. «Μάχαιραν ἔδωκες, μάχαιραν θὰ λάβῃς». Καὶ ὅσο, σὰν Χριστιανός, εἶσαι ἓνα προζύμι διαμαρτυρίας, ἀγῶνος καὶ πνευματικῆς πίεσεως, αὐτὸ σὲ δικαιώνει νὰ χειροκροτῆς ἓνα ἐγκόσμιο ἀποτέλεσμα! Ἀπὸ τὴ στιγμὴ ὅμως που στὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ἐκτελεῖς μὲ τὸ ὀπλοπολυδόλο τὸν «ἀντίπαλό σου», τὸν «ἐχθρὸ τοῦ λαοῦ», δὲν εἶσαι, παρὰ ὅ ἓνας φανατικὸς ἐπαναστάτης, που μέσα σου ἔχεις ὑψώσει μισητές, πνευματικὲς ἀγχόνες. Καὶ στὸ σημεῖο αὐτὸ εἶναι σαφέστατες οἱ δηλώσεις τοῦ Χομεϊνί. «Πρέπει, εἶπε, ὅλες οἱ τάξεις νὰ ἐξακολουθήσουν νὰ ἀγωνίζονται κάτω ἀπὸ τὴ σημαία τοῦ Ἰσλάμ. Ὅποιαδήποτε ἄλλη συμπεριφορὰ θὰ θεωρηθεῖ προδοσία τῆς ἰσλαμικῆς ἐπαναστάσεως καὶ θὰ τιμωρηθεῖ σύμφωνα μὲ τὸ νόμο τοῦ Κορανίου». (Ἐφημ. «Καθημερινή» 2.3.1979).

Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ, που εἶναι αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ ζωὴ, ἀποτελεῖ τὸ πραγματικὸ σήμερα καὶ αὔριο τοῦ ἀνθρώπου δίχως μίσος, δίχως ἐχθρότητα καὶ δίχως ὑλικές ἢ πνευματικὲς ἀγχόνες. Εἶναι τὸ ἀληθινὸ μέλλον. «Γιατὶ τὸ μέλλον τοῦ ἀνθρώπου ἐρίσκεται στὸ μεγάλο σπῆτι τοῦ Θεοῦ». Στὸ σπῆτι τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐνότητος ὅλων τῶν λαῶν, ὅλων τῶν φυλῶν καὶ ὅλων τῶν χρωμάτων, ἀνεξάρτητα ἀπὸ ἰδεολογίες, καθεστῶτα, πολιτικὰ συστήματα καὶ τρόπους διακυβερνήσεως.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΕΡΟΥΣΗΣ

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ Ο ΣΚΙΑΘΙΟΣ*

Μιά άλλη άγνωστη στιγμή της ζωής του Δημητριάδη είναι ή είσοδος του στη Φιλική Έταιρία. Φαίνεται, πώς έγινε μέλος πολύ νωρίς μιά και τὸ 1817 ὁ Ἄνθιμος Γαζής, κατεβαίνοντας στήν Ἑλλάδα, τὸ πρῶτο μέρος πού πήγε ἦταν ή Τζιά, ὅπου συνάντησε τὸν Ἐπιφάνιο. Φίλος και ἑμιόσχολός του, γνώστης προσώπων και πραγμάτων, ἦταν πολύτιμος βοηθός για τὸν ἀπόστολο τῆς Ἐταιρίας.

Γενικά ή Φιλική Ἐταιρία εἶχε μεγάλη διάδοση στή Σκιάθο. Παράδειγμα ή ὀργάνωση τοῦ νησιοῦ στήν Ἐπανάσταση. Ἡ περιθαλφή και ή σωτηρία τῶν Πηλιορειτῶν, πού εἶχαν καταφύγει σὸ νησί, δείχνει τὴν ἔκταση, πού εἶχαν πάρει οἱ σκοποί της.

Ἐκείνες τίς δύσκολες στιγμές ὁ Δημητριάδης εἶχε προσφέρει ἀνεκτίμητες ὑπηρεσίες. Ὁργάνωσε τὴν κοινωνική πρόνοια τοῦ νησιοῦ κατὰ τέτοιο τρόπο, ὥστε νὰ σωθοῦν οἱ κατατρεγμένοι Ἕλληνες ἀπὸ τὴν πείνα, τὴ γύμνια και τίς ἐπιδημίες. Σὲ πολλές μάλιστα περιπτώσεις ἀναδίωξαν οἱ Ἀγάπες τῶν πρώτων χριστιανῶν.

Παρά τὴν ἀναστάτωση αὐτὴ δὲν παράλειψε και τὸ ἐκπαιδευτικό του λειτουργήμα. Συγκέντρωσε ἔλα τὰ ἑλληγόπουλα τοῦ νησιοῦ, ντόπια και προσφυγόπουλα, και τοὺς ἔκανε ἀνώτερα και κατώτερα μαθήματα. Ἀνάμεσά τους και ὁ νεαρός τότε Φίλιππος Ἰωάννου, ἀργότερα Καθηγητῆς τῆς Φιλοσοφίας σὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν. Δίκαια, λοιπόν, κίνησε τὸ θαυμασμὸ τοῦ Γαζῆ, πού δρέθηκε κι αὐτὸς στή Σκιάθο ἐκείνη τὴν περίοδο.

Δὲν ἦταν μόνο αὐτὲς οἱ πατριωτικὲς ὑπηρεσίες τοῦ γέροντα πλέον Δημητριάδη. Λίγο πρίν, τὸ 1821, τὸν βρίσκουμε σὸ στρατόπεδο τοῦ Κολοκοτρώνη, στήν ἄλωση τῆς Τριπολιτσᾶς. Ἐπάρχει παράδοση, πού λέει πὺς ὁ λόγιος γύρισε, μὲ διάφορες ἀποστολές, τὰ κέντρα τοῦ Ἀγῶνα. Ἡ πατριωτικὴ του φλόγα κατανικούσε τίς δυσκολίες, πού φέρνουν τὰ γεράματα.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 482 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 18 τεύχους.

Δυστυχῶς δὲν πρόλαβε νὰ δεῖ τὴν ἐκπλήρωση τῶν ὀνείρων του. Τὴν ἐλευθερίαν τοῦ Ἑθνους.

Πρόβλημα ἱστορικὸ παραμένει ὁ θάνατός του. Ὅσοι καταπιάστηκαν μὲ τὴ βιογραφία του παραδέχονται, πῶς πέθανε στὰ 1827. Ἀπὸ γράμμα, ὅμως, τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀλύπιου, ἠγούμενου στὴν Μονὴ Εὐαγγελισμοῦ Σκιαθοῦ, πρὸς τὸ Γρηγόριο Κωνσταντᾶ τὸ 1825, μαθαίνουμε, πῶς ὁ λόγιος εἶχε πεθάνει πιά τὴ χρονολογία αὐτή. Γράφει λοιπὸν ὁ Ἀλύπιος συστήνοντας τὸ γιὸ τοῦ Ἐπιφάνιου Διονύσιο «ἐμὸι μὲν ὑπάρχει ἀδελφιδούς, υἱὸς δὲ κατὰ σάρκα τοῦ μ α κ α ρ ί τ ο υ ἀδελφοῦ μου Ἐπιφανίου». (Τὸ γράμμα βρίσκεται στὸ διδλίο τοῦ Β. Σ κ ο υ β α ρ ᾶ, Ἀνέκδοτα Κολυβάδικα συνθέματα τοῦ Διονυσίου Ἐπιφανειάδη καὶ Γεωργίου Ρήγα. Ἀθήνα 1963 σ. 5). Ἀπ' ὅ,τι ξέρουμε στὴν οἰκογένεια τοῦ Ἀλύπιου ἓνας Ἐπιφάνιος ὑπῆρξε, ὁ δάσκαλος. Ἐπίσης ἄλλοι ἀπὸ τοὺς βιογράφους του ἀναφέρουν ὅταν τόπο τῆς θανάτου του τὴ Τζιά καὶ ἄλλοι τὴ Σκιάθο. Ἄν δεχτοῦμε, καὶ πρέπει νὰ δεχτοῦμε, τὴ χρονολογία τοῦ θανάτου του μέχρι τὸ 1825, φαίνεται πὶδ πιθανὸ ὁ λόγιος νὰ πέθανε στὴ Σκιάθο, ὅπου εἶχε καταφύγει. Ὁ Ἀγώνας δρισκόταν σὲ ἐξαρση, καὶ φαίνεται πῶς δὲν πρόλαβε νὰ γυρίσει στὴ Τζιά.

Ἡ διδασκαλία καὶ ἡ λογοτεχνικὴ παράδοση τοῦ Δημητριάδη, γίνεται πὶδ κατανοητὴ ἀπ' τὴν ἐπίδρασή της στὸ ἔργο τῶν Παπαδιαμάντη καὶ Μωραϊτίδη. Οἱ δυὸ Σκιαθίτες διηγηματογράφοι εἶχαν δάσκαλό τους τὸν γιὸ τοῦ Ἐπιφάνιου Διονύσιο Γέροντα Ἐπιφανειάδη καὶ εἶχαν ζήσει στὸ πνευματικὸ κλίμα τῆς Μονῆς Εὐαγγελισμοῦ, πού ὁ Ἀλύπιος εἶχε καταστήσει ἐθνικὸ κέντρο. Ἔτσι πολλὰ γενετικὰ προβλήματα τῆς τέχνης καὶ τῆς προσωπικότητος τῶν δυὸ λογοτεχνῶν, μποροῦν νὰ ῥοῦν τὴ λύση τους. Τέτοια προβλήματα εἶναι π.χ. τὸ γλωσσικὸ, τὸ ψυχολογικὸ, τὸ θρησκευτικὸ, τὸ κοινωνικὸ κ.λπ. Ὅλ' αὐτὰ ἀποτελοῦν καθρέπτη τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἐπιφάνιου Δημητριάδη.

Ἐγραψε πολλὰ καὶ διάφορα ἔργα. Τὰ περισσότερα, ὅμως, χάθηκαν. Ἴσως μάλιστα καὶ τὰ καλύτερα. Κανείς δὲν ἐνδιαφέρθηκε νὰ τὰ ἐκδώσει ἢ νὰ τὰ ἀνακοινώσει ἔστω καὶ περιγραφικὰ.

Εἶναι ἡ μοῖρα τῶν λογίων τῆς τουρκοκρατίας. Γιά πολλά χρόνια τοὺς ἀγνόησε ἡ γραμματολογικὴ ἔρευνα. Πρῶτος νομίζω ἔγραψε γι' αὐτὸν ὁ Παπαδιαμάντης, στὸ διήγημά του «Τὰ μαύρα κούτσουρα». Ἐκεῖ, παρεμβατικὰ καὶ ἀόριστα, ἀναφέρει, ἕτι ἡ τοπικὴ παράδοση διατήρησε γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο του.

Μόνο ἓνα φυλλάδιο καὶ μιὰ προσφώνηση δημοσίευσε, ὅσο ζοῦσε, ὁ Ἐπιφάνιος. Κι αὐτὸ μὲ τὸ κρυφτόνομα Στέφανος Δημητριάδης. Ἔτσι ἡ ταπεινοφροσύνη του οδήγησε τοὺς σύγχρονους μελετητὲς σὲ διχασμὸ. Πολλοὶ παραδέχονται, πὼς ὑπάρχουν δυὸ λόγοι μὲ τὸ ἴδιο ἐπίθετο, ὁ Στέφανος καὶ ὁ Ἐπιφάνιος. Πρόκειται, ὁμως, γιὰ τὸ ἴδιο ἄτομο.

Τὰ ἔργα, ποὺ ἀναφέραμε πάρα πάνω εἶναι:

1. «Ἀπανθίσματα ἐκ τινος βιβλίου ἑτερογλώσσου συλλεχθέντα καὶ προσαρμοσθέντα τε καὶ μεταφρασθέντα εἰς τὴν ἡμετέραν ἀπλήν διάλεκτον παρὰ τοῦ ἔλλογμιωτάτου καὶ λίαν φιλογενοῦς Στεφάνου Δημητριάδου τοῦ ἐκ νήσου Σκιάθου. Βιέννη 1797».

2. «Προσφώνησις πρὸς τὸν ὑψηλότατον σοφώτατόν τε καὶ μεγαλοπρεπέστατον αὐθέντην καὶ ἡγεμόνα πάσης Οὐγγροβλαχίας κύριον Ἰωάννην Ἀλέξανδρον Κωνσταντῖνον Μουρούζην Βασιλόδα» (κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Μωραϊτίδη τυπώθηκε στὴ Βενετία).

Ἐπὶ τὰ ἔργα του δημοσιεύθηκαν κατὰ καιροὺς τὰ ἑξῆς:

1. «Ἱστορία τῆς νήσου Σκιάθου συγγραφεῖσα παρὰ τοῦ Ἐπιφανίου Δημητριάδου διδασκάλου τῆς αὐτῆς νήσου», ἀπὸ τὸν Ἄ. Μουστοξύδη στὴν ἑφημερίδα «Αἰγιναία» τὸ 1831 καὶ τὸ Σ. Λάμπρου στὸ «Νέο Ἑλληνομνήμονα» τὸ 1916.

2. «Παγκόσμιος Πανήγυρις συντεθεισα παρ' Ἐπιφανίου Δημητριάδου» στὸν «Παρνασσὸ» τὸ 1884 μὲ προλογικὸ σημεῖωμα τοῦ Μωραϊτίδη.

3. «Παναγία ἡ Κονίστρα» ἱστορία τῆς ἐν τῇ νήσῳ Σκιάθῳ σεβασμίας εἰκόνας τῆς Θεοτόκου τῆς καλουμένης Εἰκονιστρίας συγ-

γραφείσα ὑπὸ Ἐπιφανίου Δημητριάδου τοῦ Σκιαθίου». Πρώτη ἔκδοσις στὸ Βόλο τὸ 1903 ἀπὸ τὸν Παπαδιαμάντη, δευτέρη στὴν «Πανδώρα» τὸ 1926 ἀπὸ τὸν Μωραϊτίδη.

4. «Αὐτοβιογραφία τοῦ Ἐπιφανίου Δημητριάδου» σὲ 162 ἀρχαίους τρίμετρος ἰαμβικούς στίχους, στὸν «Νέο Ἑλληνομνήμονα» τὸ 1916 ἀπὸ τὸ Σ. Λάμπρο.

Ἀνέκδοτα σὲ διάφορες συλλογές παραμένουν διάφορα ἐγκώμια, κωμωδίες, ἐπιγράμματα καὶ ποιήματά του. Τέλος στὰ τελευταῖα χρόνια ὁ Γ. Βαλέτας παρουσίασε τὴν ἄγνωστη τραγωδία του «Πέρσαι ἢ Εἰρήξης».

Τὸ ἔργο τοῦ Δημητριάδη, συνολικὰ ἐξεταζόμενο, εἶναι κυρίως λογοτεχνικόν. Δράματα, κωμωδίες, ποιήματα, ἄλλα στὴν ἀρχαία, μὰ τὰ καλύτερα στὴ δημοτικὴ γλῶσσα. Ἀκόμα καὶ στὰ θεωρητικὰ καὶ φιλοσοφικὰ ἔργα του δίνει μορφή διαλογικὴ. Θᾶλεγε κανεῖς, πὼς εἶναι ἔντονα ἐπηρεασμένος ἀπ' τὸν Πλάτωνα. Προτιμᾷ τὸ διάλογο γιατί τὰ ἔργα του προορισμένα γιὰ διάβασμα σὲ φιλοτεχνικούς κύκλους, γίνονται πιὸ προσιτά. Ἡ ψυχοκινητικὴ του δηλαδὴ πρόθεσις εἶναι θεατρικὴ. Τὸ κυρίως θεατρικόν του ἔργο εἶναι μίμοι, σάτυρες, θεατρικοὶ μονόλογοι, κωμωδίες καὶ τραγωδίες, ἔπως οἱ «Πέρσαι ἢ Εἰρήξης», ποὺ ἀναφέραμε.

Αὐτὸ τὸ ἔργο του στάθηκε πολὺ δημοφιλὲς στὰ φαναριώτικα σαλόνια στὴ Βλαχία. Τὰ πολλὰ του πρόσωπα, ἢ στιχουργημένη καὶ ἔλκυστικὴ του μορφή, ὁ πατριωτικὸς συμβολισμὸς καὶ τὸ χιούμορ του, τραβοῦσαν τὸ κοινὸ καὶ προσφερόταν γιὰ μιὰ ἐρασιτεχνικὴ παράστασις. Κι ἔλα αὐτὰ τότε, ποὺ στὸν τόπο ἐπικρατοῦσε βαθύ πνευματικὸ σκοτάδι.

Αὐτὸς ἦταν ὁ Ἐπιφάνιος Δημητριάδης. Παραγωγικιώτατος καὶ πολυγραφώτατος λόγιος. Εὐσεβέστατος καὶ ἀναμορφωτὴς δάσκαλος. Πολυμαθὴς καὶ ἄριστος ἑλληνιστὴς. Φιλικὸς καὶ ἔθνικὸς κατηχητὴς. Γιὰ τὴν ἀφοσίωσή του στὰ γράμματα καὶ τὸν πνευματικὸ δίο τοῦ ἔδωσαν οἱ σύγχρονοὶ του τὸν τίτλο τοῦ «Λογιώτατου»

ἀπὸ πολὺ νωρὶς. Θεατρικὸς πρόδρομος ἔμεινε ἄγνωστος ἀπ' τὴν ὑπερβολικὴν τοῦ μετριοφροσύνης.

Στὸ σημεῖωμά μας αὐτὸ προσπαθήσαμε, ὅσο μᾶς ἦταν μπορετό, νὰ σκιαγραφήσουμε τὸν μεγάλο ἀγνοημένο λόγιον. Περιορίσαμε τὴν παρουσίαν τοῦ ἔργου τοῦ ἀπὸ φόβου μὴν ποῦμε τίποτα κατώτερον τῆς προσωπικότητάς του. Εὐχόμεσθε, ὅμως, ἐπιτέλους ἢ φιλολογικὴ ἔρευνα νὰ παρουσιάσει τὸ ἔργο του γιὰ τὸ καλὸ τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Θ. ΠΙΝΤΖΙΑΣ

Βιβλιοθηκᾶριος τῆς Ἰ. Συνόδου

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

(ἐπιλογή)

Νέος Ἑλληνομνήμων τ. 13 (1916), σσ. 422-437.

Β α λ έ τ α ς Γ., Οἱ ἀρχαὶ τοῦ νεοελληνικοῦ θεάτρου, ὁ ἄγνωστος θεατρικὸς πρόδρομος Ἐπιφάνιος Δημητριάδης ὁ Σκιαθὸς καὶ ἡ ἀνέκδοτη τραγωδία τοῦ «Πέρσαι ἢ Ξέρξης». Ἀθήναι 1953.

Ε ὀ α γ γ ε λ ῖ δ η ς Τ ρ ὺ φ ω ν., Ἡ νῆσος Σκιαθὸς καὶ αἱ περὶ αὐτὴν νησιδεῖς· μελέτη τοπογραφο-ιστορικὴ μετὰ χάρτου τῆς νήσου καὶ εἰκόνων. Ἀθήναι 1913.

Μ ω ρ α ῖ τ ῖ δ η ς Ἀ λ έ ξ α ν δ ρ ο ς, Μὲ τοῦ δορηθῆ τά κύματα, σειρὰ Δ', Ἀθήναι 1925.

Φ ο ρ ὀ π ο υ λ ο ς Ν ι κ., Δημητριάδης, Ἐπιφάνιος ἢ Στέφανος, ἐν ΘΗΕ τ. Δ', σσ. 1041-1042.

Φ ρ α γ κ ο ὐ λ α ς Ἰ ω ἄ ν ν η ς, Ἐπιφάνιος Δημητριάδης ὁ Σκιαθὸς, ἐν ΕΕΒΣ τ. Κ Γ, (1953), σσ. 633-642.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθμ. } Πρωτ. 3455
 } Διεκπ. 1566

Ἀθήνησι τῆ 20-9-1979

Π Ρ Α Ξ Ε Ι Σ

Ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἔχουσα ὑπ' ὄψει:

1) Τὸ ἄρθρον 63 τοῦ Ν. 590) 1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος»

2) Τὴν παράγρ. 1 τοῦ ἄρθρου 8 τοῦ Ν. 590) 1977

3) Τὴν ὑπ' ἀριθμ. 52) 12.6.1979 ἔγγραφον πρότασιν τοῦ Ἱεροῦ Συγδέσμου Κληρικῶν Ἑλλάδος

4) Τὰς ἀπὸ 4.9.1979 καὶ 6.9.1979 ἀποφάσεις Αὐτῆς

ἀ π ο φ α σ ί ζ ε ι

Συγκροτεῖ τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ ΤΑΚΕ ἐπὶ διατεταμένης (1.9.1979 ἕως 31.8.1981) πλὴν τῶν Συνοδικῶν Μελῶν, τῶν ὁποίων ἡ θητεία ἔσεται ἐνιαύσιος, ἐκ τῶν κάτωθι:

1. Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, ὡς Προέδρου, ἀναπληρουμένου ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Νέας Σμύρνης κ. Χρυσοστόμου, πρώτου τῆ τάξει Συνοδικοῦ Ἀρχιερέως.

2. Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς κ. Ἀγαθονικοῦ Συνοδικοῦ Ἀρχιερέως, ὡς τακτικοῦ μέλους, ἀναπληρουμένου ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κυθήρων κ. Ἱεροθέου.

3. Τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου Νικ. Αὐγερινοπούλου, τακτικοῦ Ἐφημερίου τοῦ Ἱ. Ναοῦ «Ὁ Εὐαγγελιστῆς Λουκᾶς» τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, ὡς τακτικοῦ μέλους, ἀναπληρουμένου ὑπὸ τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου Σπυριδωνοῦ Κοράκη, τακτικοῦ Ἐφημερίου τοῦ Ἱ. Ναοῦ Παναγίας Θεοτόκου Μπραχαμίου τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

4. Τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου Ἀθανασίου Ρούκαλη, τακτικοῦ Ἐφημερίου τοῦ Ἱ. Ναοῦ Παναγίας Βλαχερνῶν Κερατσινίου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Νικαίας, ὡς τακτικοῦ μέλους, ἀναπληρουμένου ὑπὸ τοῦ Πρεσβυτέρου Λουκᾶ Τσώνη, τακτικοῦ Ἐφημερίου τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγίου Γεωργίου Κορυθαλλοῦ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Νικαίας.

5. Τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου Ἀγγέλου Παπαθανασίου, τακτικοῦ Ἐφημερίου τοῦ Ἱ. Ναοῦ Μεταμορφώσεως Σωτῆρος Λ. Συγγροῦ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ν. Σμύρνης, ὡς τακτικοῦ μέλους, ἀναπληρουμένου ὑπὸ τοῦ Πρεσβυτέρου Κωνσταντίνου Σκλαδούνου, τακτικοῦ Ἐφημερίου τοῦ Ἱ. Ναοῦ Εὐαγγελισμοῦ Θεοτόκου Λαμίας τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Φθιώτιδος.

6. Τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου Γεωργίου Μανιατᾶ, τακτικοῦ Ἐφημερίου τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγίου Δημητρίου Πετροπόλεως τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἀττικῆς, ὡς τακτικοῦ μέλους, ἀναπληρουμένου ὑπὸ τοῦ Πρεσβυτέρου Μιχαήλ Ἀποστόλου, τακτικοῦ Ἐφημερίου τοῦ Ἱ. Ναοῦ Παμιεγ. Ταξιαρχῶν (Μάσχα) τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Περιστερίου.

7. Τοῦ κ. Χαραλάμπους Σεπετζῆ, Οἰκονομολόγου Καθηγητοῦ Ἀνωτάτης Βιομηχανικῆς Σχολῆς Θεοσ. νίκης, κατοικοῦ Ἀθηνῶν (Ἐμμ. Μπενάκη 156), ὡς τακτικοῦ μέλους, ἀναπληρουμένου ὑπὸ

τοῦ Γεωργίου Βλάχου, Δ) ντοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, κατοικοῦ Ἀθηνῶν (Μεσογείων 7).

Ἡ παρούσα δημοσιευθῆτω διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως.

Ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος

- † Ὁ Ἀθηνῶν Σεραφεῖμ, Πρόεδρος
- † Ὁ Ν. Σμύρνης Χρυσόστομος
- † Ὁ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης Ἱερόθεος
- † Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ Γεώργιος
- † Ὁ Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς Ἀγαθόνικος
- † Ὁ Μεγάρων καὶ Σαλαμῖνος Βαρθολομαῖος
- † Ὁ Κυθήρων Ἱερόθεος
- † Ὁ Καστορίας Γρηγόριος
- † Ὁ Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου Ἀμβρόσιος
- † Ὁ Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος Ἀγαθάγγελος
- † Ὁ Σάμου καὶ Ἰκαρίας Παντελεήμων
- † Ὁ Παραμυθίας - Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου Τίτος
- † Ὁ Γρεβενῶν Σέργιος

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς

Ἀρχιμ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ ΛΙΑΠΗΣ

Στὸ περιθώριο τῆς Ἁγίας Γραφῆς

ΤΙΠΟΤΕ ΤΟ ΓΛΥΚΥΤΕΡΟ

Ἄλλοι τὸν τιμοῦν. Τὸν πιστεύουν Θεὸ καὶ Σωτῆρα. Ἄλλοι ὁμως τοῦ συμπεριφέρονται ἀντίθετα. Συνεχίζουν ἐκείνους ποὺ τὸν καταδίκασαν σὲ θάνατο καὶ τὸν ὀδήγησαν στὸν Σταυρὸ.

Στὴν παρωδία δίκης ποὺ τοῦ ἔκαναν, τὴν πιὸ ἀπαράδεκτη ἀπ' ὅσες παρουσίασε ἡ ἀνθρώπινη ἀνομία, ἂν ὑπῆρχε ἀκροατήριον ποὺ νὰ ἔτρεφε ἰδέες σὰν ἐκείνες τῶν κριτῶν, θὰ τοὺς ζήλευε. Καὶ θὰ ἤθελε νὰ κρατηθῆ ὅσο πιὸ μακριὰ γινόταν ἀπὸ τὸν κατηγορούμενον. Μὲ τὴν ἀπόφαση ποὺ πάρθηκε, ἐκείνοι ἔδιναν τὴν ἐντύπωση πὼς στέκονταν ψηλά, ἐνῶ ἡ θέσις τοῦ Ἰησοῦ πὼς ἦταν ἐλεεινὴ.

Στὰ 1832, ἓνας ξακουστός γιὰ τὸ ἀδαμάντινον ἦθος τοῦ Γάλλου νομικοῦ σύρθηκε στὸ ἐδῶλιο γιὰ σκοτεινοὺς πολιτικοὺς λόγους. Ὅταν λοιπὸν ἄρχισε ἡ διαδικασία, οἱ συνήγοροί του, ἄνδρες τοῦ δικοῦ του χαρακτήρα, κάθισαν δίπλα του. Ὁ πρόεδρος τοὺς πρόσταξε νὰ φύγουν ἀπὸ κεῖ καὶ νὰ πᾶνε νὰ καθίσουν στὸν καθορισμένο γιὰ τὴν υπεράσπιση χώρον. Ἀλλὰ ἓνας τους, μιλώντας ἐξ ὀνόματος καὶ τῶν ἄλλων, τοῦ ἀποκρίθηκε: «Τὸ ἐδῶλιο τοῦ κατηγορουμένου πῆρε σήμερα τόση αἴγλη μὲ τὴν παρουσία αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε μᾶς τιμᾷ περισσότερον ἀπ' ὅ,τι ἡ συνηθισμένη θέσις μας».

Κατὶ παρόμοιον θὰ ἔνοιωθε μιὰ πιστὴ ψυχὴ, σὰν στοχαζόταν τὸν κρινόμενον Χριστό. Θὰ θαρροῦσε τιμὴ τῆς ὑπέριστατῆς νὰ βρισκεται πλαῖ του.

Στὴν ταπεινώσει του, στὰ Πάθη του, εἶναι γλυκύτερον καὶ τρισηνδόξο προνόμιον νὰ μετέχη κανεὶς.

Οἱ ὑπηρετές «ἐνέπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ ἐκολάφισαν αὐτόν, οἱ δὲ ἐβράβισαν λέγοντες· προφήτευσον ἡμῖν, Χριστέ, τίς ἐστιν ὁ παῖσας σε;» (Ματθ. κατ' 67-68). Εἶσαι ὁ Γιὸς τοῦ Θεοῦ; Σὲ φτύνουμε στὸ πρόσωπον. Σὲ κολαφίζουμε καὶ σὲ

ραπίζουμε, ἔμεῖς οἱ ὑπηρετές τῶν κριτῶν σου. Γιὰ πές μας λοιπόν, τίνος τὸ χέρι, κάθε στιγμή, πέφτει στὸν τράχηλο ἢ στὴν παρειά σου; Ἄφου εἶσαι ὅ,τι λές, ὅλα τὰ ξέρεις. Δὲν ἀπαντᾷς. Φυσικά, ἀφου σὲ τίποτε δὲν διαφέρεις ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Εἴμαστε βέβαιοι γι' αὐτό, ὅπως καὶ τ' ἀφεντικά μας ἐδῶ γύρω, πού σὲ ξεσκέπασαν.

Οἱ σύνοδοι, μπροστά σ' ἐκεῖνο τὸ θέαμα καὶ ἄκουσμα, χαίρουν. Τὰ ὄργανά τους, μὲ τοὺς ἐμπτυσμοὺς καὶ τὰ ραπίσματα, τοὺς ἐκφράζουν ἀπτά. Γιατὶ ἡ ἴδια εἰρωνία, ὁ ἴδιος σαρκασμὸς ἀναβρῶζει μὲς ἀπὸ τὴν ἀξιόπρεπτη ἀκίνησία τῶν κριτῶν.

Ἄφου Ἰησοῦς λυπᾶται καὶ τοὺς μὲν καὶ τοὺς δε. Βρίσκονται σὲ μιὰ πνευματικὴ ἀορασία, πού ἐξηγεῖ τὰ αἰσθήματά τους. Ἄφου εἶχαν ἄλλα μάτια, θὰ ἔβλεπαν ποιὸς ἦταν: «Ὁ ἐκτείνων βορέαν ἐπ' οὐδέν, κρεμάζων γῆν ἐπὶ οὐδενός· δεσμεύων ὕδωρ ἐν νεφέλαις... ἄστρα δὲ οὐ καθαρὰ ἐναντίον (ἐνώπιον) αὐτοῦ» (Ἰὼβ κατ' 7,8, κε' 5). Ὁ Κτίστης τοῦ Σύμπαντος καὶ ὁ Πανάγιος, πού μπροστά του ἀκόμη καὶ τὸ φῶς εἶναι ρύπος. Αὐτὸν εἶχαν, καθὼς θαρροῦσαν, στὸ χέρι. Αὐτὸν ἔκριναν ἔνοχο. Ποιοί; Οἱ δλότιδοι μὲ τὸ χῶμα (Ψαλμ. ρβ' 14: «Αὐτὸς ἔγνω τὸ πλάσμα ἡμῶν, ἐμνήσθη ὅτι χουῖς ἐσμεν»).

Στὸ κύλημα τῶν αἰώνων, πάντα οἱ ὅμοιοί τους σὲ ραπίζου καὶ σὲ φτύνουν, Τί ἐ τοῦ Θεοῦ. Οἱ δήμιοι, στὸ πρόσωπο τῶν Ὁμολογητῶν καὶ Μαρτύρων σου. Οἱ κατὰ κόσμον σοφοί, στὸ πρόσωπο τοῦ Εὐαγγελίου σου.

Ἄλλα ἄν, ἀπὸ τὴ νύχτα ἐκείνη καὶ πέρα, θὰ ὑπάρχουν πολλοὶ πού, μὴν ἀναγνωρίζοντάς τον, ἔτσι θὰ τοῦ συμπεριφέρονται, δὲν θὰ λείβουν ἄλλοι, ἱκανοὶ νὰ τὸν θεωροῦν ὅπως εἶναι σι' ἀλήθεια.

Τὰ ἔθνη, πού ἐνῶ δὲν εἶχαν τὸν Μωϋσῆ καὶ τοὺς Προφῆτες καὶ οὔτε τὸν Ἰδιο ἀντίκρισαν καὶ ἀκροάσθηκαν σὰν ἦλθε στὴ γῆ, ὅμως τὸν πίστεψαν καὶ ἔγιναν λαὸς του, ἡ Ἐκκλησία του. Καὶ ἔτσι ἐκπληρώθηκε αὐτὸ πού εἶπε μὲ τὸ στόμα τοῦ Ἡσαΐα (ξε' 1):

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ. Α. Κ. Ε.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Κατόπιν αποφάσεως του Διοικητικού Συμβουλίου του TAKE, επέρχονται, από 1ης Σεπτεμβρίου 1979, αί κατωτέρω λίαν ευνόχαι διὰ τούς συνταξιούχους του Ταμείου ρυθμίσεις.

α) Αύξάνεται τὸ κατώτατον ὄριον συντάξεως ἀπὸ δρχ. 3.640 εἰς δρχ. 5.000.

β) Αύξάνονται κατὰ ποσοστὸν 20% αἱ συντάξεις τῶν εἰδικῶν κατηγοριῶν συνταξιούχων (Ψαλτῶν, Διακόνων καὶ Ἐφημερίων Ἱδρυματικῶν Ναῶν) καὶ

γ) Ἀναπροσαρμόζονται ὅλαι αἱ λοιπαι συντάξεις εἰς ποσοστὸν 80% τοῦ συνταξίμου μισθοῦ τῆς 31)12)1978 (ἐνιαῖον μισθολόγιον).

Γενικῶς αἱ χορηγούμεναι αὐξήσεις ἀπὸ 1) 9) 1979 κυμαίνονται ἀπὸ 20-40%.

Αἱ ἀνωτέρω ρυθμίσεις ἐγένοντο ἐπειδὴ ἡ ὅλη οἰκονομικὴ κατάσταση τοῦ TAKE κατὰ τὴν τελευταίαν διετίαν ἐξελισσεται ἱκανοποιητικῶς.

Ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς

Ἄρχιμ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΛΑΛΟΣ

«Ἐμφανὴς ἐγενήθην τοῖς ἐμὲ μὴ ἐπερωτῶσιν, εὐρέθην τοῖς ἐμὲ μὴ ζητοῦσιν. Εἶπα· ἰδοὺ εἶμι τῷ ἔθνει, οἳ οὐκ ἐκάλεσάν μου τὸ ὄνομα».

Σ' αὐτὸ τὸ ἅγιο ἔθνος, ποὺ τοῦ χάρισεσ τὴν ἀληθινὴ θεογνωσία, ἀνήκουμε καὶ ἐμεῖς, Κύριε. Ἐμεῖς ποὺ σὲ λατρεύουμε καὶ σὲ τιμᾶμε ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς, δοξάζοντάς σε μὲς στὸν εὐτελισμὸ καὶ τὴν ὀδύνη τῶν Παθῶν σου.

Τίποτε τὸ γλυκύτερο καὶ πιὸ ποθεινὸ ἀπὸ τὸ νὰ μετέχουμε σ' αὐτά.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

367. Εἰς παλαιότερας ἀπαντήσεις (τὰς ὑπ' ἀριθμ. 65 καὶ 194) ἔγινε λόγος διὰ τὴν τέλεσιν τῆς ἀκολουθίας τοῦ γάμου ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν λειτουργίαν τῶν Προηγιασμένων. Χρειάζεται κάποια διευκρίνισις, διότι οἱ ἀναγνώσται μένουν μὲ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι γάμοι ἐτελοῦντο καὶ κατὰ τὴν Μεγάλην Τεσσαρακοστὴν. (Ἐρώτησις Πανοσιολ. Ἀρχιμ. Ἐ. Θ.).

Πράγματι στὶς ἀνωτέρω ἀπαντήσεις ἔγινε παρεμπιπτότως λόγος γιὰ τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν θείαν λειτουργίαν τῶν Προηγιασμένων. Εἶναι γνωστὸ ὅμως ὅτι ἡ Προηγιασμένη εἶναι ἡ κατανοητικὴ «λειτουργία τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς», ὅπως ὀνομάζεται στὰ χειρόγραφα. Ἔτσι, ὄχι ἀδικαιολόγητα, σὲ ὅσους πρόσεξαν τὸ πρᾶγμα ἔμεινεν ἡ ἐντύπωσις ὅτι καὶ κατὰ τὴν Μεγάλην Τεσσαρακοστὴ ἐτελοῦντο γάμοι ἢ ὅτι πρόκειται γιὰ κάποια ἀνακρίθεια. Γιὰ τὴν ἄρσιν κάθε παρεξηγήσεως εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπανέλθωμε καὶ νὰ ἐξετάσωμε διεξοδικὰ τὸ θέμα αὐτό, πού λόγῳ τῆς φύσεώς του παρουσιάζει ἰδιαίτερο ἱστορικὸ, θεολογικὸ, ἀλλὰ καὶ πρακτικὸ ἐνδιαφέρον.

Σὲ παλαιότερες ἀλλὰ καὶ σὲ πρόσφατες ἀπαντήσεις εἶδαμε ὅτι τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας καὶ πολλὰς ἱερὰς τελετὰς ἐτελοῦντο ὄχι μόνον κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀκμῆς τῆς λειτουργικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας μας, ἀλλὰ καὶ μέχρι σχεδὸν τὴν ἐποχὴ τῆς Τουρκοκρατίας, σὲ ἀδιάσπαστον σύνδεσμον πρὸς τὴν θείαν λειτουργίαν. Ἰδιαιτέρως μιλήσαμε γιὰ τὸ δάπτισμα, παρεμπιπτότως δὲ γιὰ τὶς χειροτονίες, τὸν καθαγιασμὸ τοῦ ἁγίου μύρου, τὰ ἐγκαίνια τῶν ναῶν, τὴν μοναχικὴν κουρά, τὸ εὐχέλαιο, τὴν νεκρώσιμο ἀκολουθία καὶ τὴν ἀκολουθία τοῦ μικροῦ ἁγιασμοῦ. Ἡ ἀκολουθία τοῦ γάμου

δὲν ἀποτελεῖ ἐξαιρέσι. Καὶ αὐτὴ ἐτελεῖτο συνηρθρωμένη μὲ τὴν θεία λειτουργία, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὰ παλαιὰ χειρόγραφα, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν σημερινὴ τάξι, στὴν ὁποία διακρίνονται τὰ ἴχνη τῆς συνδέσεως αὐτῆς: «Εὐδλογημένη ἢ βασιλεία...», εἰρηνικά, ἀναγνώσματα, ἐκτενής, πληρωτικά - αἰτήσεις, «Καὶ καταξίωσον...», «Πάτερ ἡμῶν...», εὐχὴ κεφαλοκλισίας, κοινὸ ποτήριον, κοινωνικό. Στὰ χειρόγραφα προβλέπεται καὶ ἡ ψαλμωδία τοῦ τρισαγίου στὴν κανονικὴ του θέσι. Εἰδικὴ μελέτη γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ ἔγραψε ὁ ἀείμνηστος καθηγητὴς Π α ν α γ ι ὠ τ η ς Τ ρ ε μ π ἔ λ α ς, «Ἡ θεία εὐχαριστία κατὰ τὴν συνάρθρωσιν αὐτῆς πρὸς τὰ ἄλλα μυστήρια καὶ μυστηριοειδεῖς τελετάς», Ἀθήναι 1958. Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν παραδοσιακῶν αὐτῶν στοιχείων στὴν πρόσφατο ἔκδοσι τοῦ «Ἀρχιερατικοῦ» ἀπὸ τὴν Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (Ἀθήναι 1971) περιελήφθη πολὺ ἐπαινετικῶς καὶ ἀποκατάστασις τῆς τάξεως λειτουργίας - γάμου (σελ. 113 - 115). Μερικοὶ τὸ εἶδαν ὡς καινοτομία ἢ ἔστω ὡς οὐτοπικὴ σύνθεσι. Καὶ ἄλλοτε μᾶς δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ μιλήσωμε γιὰ τὴν ἀντιστροφή τῶν ὄρων, πού ἔγινε σὲ πολλὰ πράγματα, λόγῳ τῆς λειτουργικῆς παρακμῆς πού ὑποδόσκει στὴν λατρεία μας. Ἔτσι τὸ κανονικὸ καὶ εὐτακτο θεωρεῖται καινοτομία καὶ ἡ οἰκονομία ἀκρίβεια. Ἐν πάσῃ ὅμως περιπτώσει ἡ καλὴ ἀρχὴ ἔγινε μὲ τὴν ἐπιβεβλημένη στὶς περιπτώσεις αὐτὲς παρρησία καὶ ἡ ὀρθὴ πράξις ὄρθη ἀπήχησι καὶ μιμητές, ἔστω καὶ ὡς ἐξαιρέσις τοῦ κακοῦ κανόνος πού ἐπεκράτησε.

Αὐτὰ γιὰ τὴν σύνδεσι τῆς τελεσιουργίας τοῦ γάμου μὲ τὴν τελεία θεία λειτουργία.

Σὲ πάρα πολλὰ ὅμως χειρόγραφα χρονολογούμενα ἤδη ἀπὸ τοῦ ΙΑ' αἰῶνος μέχρι καὶ τοῦ ΙΖ' ἢ ἀκολουθία τοῦ γάμου δὲν συνυφαίνεται πρὸς τὴν τελεία λειτουργία, ἀλλὰ πρὸς τὴν Προηγιασμένη. Βέβαια δὲν πρόκειται γιὰ τὴν γνωστὴ Προηγιασμένη τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ἀλλὰ, ὅπως εἶναι φυσικό, γιὰ κάτι πού ἔχει τελείως διάφορο χαρακτῆρα, ὅπως τελείως διάφορες πρόπει νὰ εἶναι καὶ οἱ προϋποθέσει ἀπὸ τίς ὁποῖες δημιουργήθηκε. Ἡ συντριπτικὴ παρουσία τοῦ τύπου αὐτοῦ τῆς συζεύξεως γάμου -

Προηγιασμένης στα από του ΙΑ' μέχρι του ΙΖ' αιώνας χειρόγραφα, ιδία της περιόδου από του ΙΓ' μέχρι του ΙΣΤ' αιώνας, δείχνει πόσο μεγάλη ήταν η διάδοσίς του, ώστε μπορούμε με βεβαιότητα να τον χαρακτηρίσωμε ως επικρατούσα τύπο. Ενδεικτικὰ ἀναφέρω μερικὰ ἀπὸ τὰ γνωστὰ χειρόγραφα, πού συνδέουν τὴν τέλεσι τοῦ γάμου πρὸς Προηγιασμένη λειτουργία: Ἀθηνῶν 661, 662, 663, 664, 670, 829, 851, 1910, 2725, S. 54, S. 696, S. 724, Βατοπεδίου 133 (744), 322 (934), Καΐρου (Πατριαρχ. Ἀλεξανδρείας) 207, Κουτλουμουσίου 358, Κωνσταμονίτου 19 (20), 60 (63), Μ. Λαύρας 189, Θ. 28, Λ. 105, Παντελεήμονος 780, Πάτμου 104, 105, 715, Σινᾶ 957, 958, 960, 962, 966, 968, 977, 984, 1036, Παν. Τάφου (Κων) λειωσ) 8 (182), 134 (593), 615 (757) κ.ἄ. Καὶ ὁ Σ υ μ ε ω ν Θ ε σ σ α λ ο ν ἰ κ η ς μᾶς δίνει τὴν ἴδια περιγραφή (Διάλογος, κεφ. 281 - 282).

Ὅπως συμβαίνει σὲ ὅλες τὶς ἀκολουθίας, τὰ χειρόγραφα σπανίως συμφωνοῦν ἀπολύτως. Ὑπάρχουν κατὰ τόπους καὶ χρόνους, ἀνάλογα μὲ τὶς παραδόσεις πού ἐκπροσωπεῖ τὸ κάθε ἓνα ἀπὸ αὐτά, διάφορες παραλλαγές. Κατωτέρω καταρτίζομε ἓνα διάγραμμα τῆς ἀκολουθίας τοῦ γάμου σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν Προηγιασμένη, μὲ ὀρισμένες ἐπεξηγήσεις, ἐπὶ τῇ θάσει ὄλων αὐτῶν τῶν μαρτύρων τῆς παραδόσεως:

1) Εἰσοδικὸς ψαλμὸς «Μακάριοι πάντες οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον...» (Ψαλμ. ρκζ'). Ὁ ψαλμὸς ταιριάζει μὲ τὸν γάμο, γιατί ἀναφέρεται στὴν οἰκογένεια, στὴν γυναῖκα καὶ στὰ παιδιὰ τοῦ εὐσεβοῦς ἀνθρώπου πού μακαρίζει καὶ τοῦ εὐχεται νὰ ἰδῇ «υἱοὺς τῶν υἱῶν του». Ἴσως ἕμως δὲν εἶναι τυχαῖο ὅτι προέρχεται ἀπὸ τὶς ὡδὲς τῶν ἀναβαθμῶν (τὰ «Πρὸς Κύριον»), πού στιχολογοῦνται ὡς κάθισμα κατὰ τὴν Προηγιασμένη. Ἡ εἴσοδος γίνεται ἐν πομπῇ ἀπὸ τὸν νάρθηκα στὸν κυρίως ναό, οἱ μελλόνυμφοι στέκονται πρὸ τῆς ὡραίας πύλης («πρὸ τοῦ θυσαστηρίου») καὶ ὁ ἱερεὺς, ἐνδεδυμένος ὅλη τὴν ἱερατικὴ του στολή, στὰ δημόθυρα.

2) Στὴν ἀγία τράπεζα ἀπόκεινται οἱ στέφανοι, «ποτήριον ἔχον προηγιασμένα» καὶ κοινὸν ποτήριον οἴνου. Ἄν οἱ μελλόνυμφοι

δὲν εἶναι νήστεις ἢ γενικὰ δὲν εἶναι ἀξιοὶ νὰ κοινωνήσουν τῶν ἀχράντων μυστηρίων ἢ ἂν δὲν εἶναι «πρῶτον καθαρὸν συνοικέσιον» (δίγχομοι) δὲν παρατίθενται προηγιασμένα, ἀλλὰ μόνον τὸ κοινὸν ποτήριον. Κατὰ μερικὰ χειρόγραφα ἂν πρόκειται νὰ κοινωνήσουν δὲν παρατίθεται τὸ κοινὸν ποτήριον· κατὰ τὰ περισσότερα ὅμως χειρόγραφα συνυπάρχουν καὶ τὰ δύο. Τὰ χειρόγραφα πάντως δὲν πολυπραγμονοῦν γιὰ τὸ πῶς ἐγίνετο ἡ προετοιμασία τῶν προηγιασμένων. Αὐτὰ ἦσαν γνωστὰ στοὺς ἱερεῖς ἀπὸ τὴν καθημερινὴν πράξι.

(Συνεχίζεται)

Φ.

= Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α =

Κ. Γ. Μπόνη, Ὁμ. Καθ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Ἀκαδημαϊκοῦ, Τοῦ Ἀγίου Ἰγνατίου Ἐπιστολαί. Α' Πρὸς Ἐφεσίους. (Σχόλια). — **Κ. Γ. Μπόνη**, Ὁμ. Καθ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Ἀκαδημαϊκοῦ, Ἐπὶ τῇ 1600ῃ ἐπετείῳ τοῦ θανάτου τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, Πολύκαρπα Ἀνθολογήματα ἐκ τοῦ Βίου καὶ τῶν ἔργων τοῦ Μεγάλου Βασιλείου. Ἀπὸ τὸν ἀνεκτίμητον θησαυρὸν τῶν Ὀμιλιῶν του, Ἡ πλεονεξία γίνεται κοινωνικὴ ἀδικία. — **Ἐπίκαιρα**. — **Εὐαγ. Δ. Θεοδώρου**, Καθ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Ἡ Κατήχησις κατὰ τὴν Καινὴ Διαθήκη. — **Ἀρχιμ. Εὐθυμίου Ἐλευθεριάδου**, Πτ. Θ. Φ. Λόγος εἰς τὸν ἅγιον ἔνδοξον μεγαλομάρτυρα Δημήτριον τὸν Μυροβλήτην πολιούχον Θεσσαλονίκης. — **Δημήτρῃ Φερούση**, Πνευματικὲς ἀγχόνες. Ἡ θεοκρατία τοῦ Ἰσλάμ καὶ ἡ δημοκρατία τοῦ Χριστιανισμοῦ. — **Γεωργίου Θ. Πρίντζιπα**, Ἐπιφάνιος Δημητριάδης ὁ Σκιαθίος. — **Πρᾶξις** τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. — **Βασ. Μουστάκη**, Τίποτε τὸ γλυκύτερον. — **Εἰδήσεις** τοῦ **Τ. Α. Κ. Ε.** — **Φ.**, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες.

Ἐκ τοῦ Ὑπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἰασιῶν 1, Ἀθήναι 140. Προϊστάμ. Ὑπογρ. Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη 3 Ζωγράφου. Τηλ. 787978.